

hêviya gel

Sal: 1
Hejmar: 8
Nisan 1987

KARKERÊN HEMÛ WELATAN Û GELEN BİNDEST YEKBIN!

YÜKSELEN İŞÇİ VE GENÇLİK EYLEMLERİ FAŞİST İKTİDARI ZORLUYOR

12 Eylül faşist rejiminin açmazları günbe gün derinleşiyor. Türkiye'de hergün gelişen yeni eylemler; işçi grevleri, direnişler, açlık grevleri, öğrenci gösterileri, protestolar faşist devletin baskı güçlerini zorluyor. Faşizmin elindeki tüm baskı ve terör aygıtlarıyla sürdürdüğü kurumsallaşma çabaları, 6-7 yıl boyunca ciddi bir engelle karşılaşmadan gerçekleşirken, belli bir süreden beri kitlelerin aktif karşı çıkışları gündeme gelmeye başladı.

Bu karşı çıkışların en önemli belirtileri hızla yükselen işçi ve öğrenci direnişleridir. NETAŞ işçilerinin grevdeki başarılı direnişlerinden sonra birçok işkolunda, işçiler dayatılan açlık ve sefaletle karşı mücadele için güçlü kollarını sıvadılar. Türk-İş'e bağlı ve bazı bağımsız sendikalar yüzlerce işyerinde grev kararı aldılar. Bu işyerlerinin bir kısmı, özellikle Petrol-İş sendikasının yetkili olduğu 63 işyerinde 9700 işçinin katıldığı grevler devam etmektedir. Türkiye'de yüzbinlerce işçiyi kapsayan grev dalgası hızla yayılıyor. Bunu engellemek için faşist iktidar açıkça her türlü grev kırıcılığı yapıyor. İşçi sınıfının mücadelesini sindirmek için polis ve jandarmaları işçi ve sendikacıların üzerine saldırtıyor.

Faşizm, en büyük saldırılarını kendine tehlike olarak gördüğü toplumun en dinamik kesimlerine yöneliyor. Bu saldırılardan gençlik, özellikle ülke ve dünya olaylarına karşı duyarlı olan öğrenci gençlik de büyük ölçüde zarar gördü. 12 Eylül faşizmi,

gençliği dersin dışında birşey düşünmeyen, düzene hizmet eden, kafatasçı-yobaz düşünceye bağlı robotlar olarak yetiştirmek için YÖK'ü kurdu. Okullar ve yurtlar birer askeri kışlaya çevrildi. Öğrenci gençliği apolitikleştirme, kontrol altına alma ve düzenin bir parçası haline getirme işlevini görürken, öte yandan da gençliğe uyusturucu, yoz bir yaşam kültürü enjekte edilerek yozlaştırılmaya çalışıldı. Yozlaştırma kampanyası için tekeli basın, TV ve her türlü magazin dergileri harekete geçti.

Ayrıca, mevcut yozlaştırma politikasına karşı gelişecek tepkileri kanalize edebilecek bir olgu olarak din alternatifi yaratılmaya çalışıldı. Okullarda konulan mecburi din dersleri, açılan Kur'an kursları, vakıf yurtları vasıtasıyla ilişkiye geçen tarikatlar, bu amaç için harekete geçirildi. Tekelci basın organlarında Adnan, Fettullah Hocalar, türbanlılar flaş haber olarak baş sayfalarında yer aldılar. Kısacası 7 yıl boyunca gençliği köleleştirmek için her yol denendi.

Bu konuda tam başarıya ulaştıklarını sandıkları bir sırada, gençlik yeniden akademik-demokratik hakları uğruna hareketlenmeye, örgütlenmeye başladı. YÖK'e karşı üniversite özerkliği talebi etrafında öğrencilerin protestoları yükseliyor, derneklerde örgütlenme mücadelesi yoğunlaşıyor. Burjuvazinin hesaba katmadığı ve önüne geçemeyeceği birçok etken; gençliğin çağdışı bir eğitimi kabul edemeyeceği, toplumun demokratikleşme sorunları-

nın dışında kalamıyacağı ve dahası 1968'lerde başlayan ve 1980'e kadar süren devrimci, yurtsever öğrenci gençliğin mücadele geleneği, öğrencileri yeni dönemde mücadeledeki

aktif yerini almaya getiriyor.

Hükümetin meclisten geçirmek istediği "tektip" öğrenci derneği yasası, gençliği yığınsal eylemlere sürükleyen Devamı Sayfa 15'te

"NEREDEN BAŞLAMALI?..."

"Nereden başlamalı?" sorusu, ilk anda V.İ.Lenin'i ve çarlık Rusya'sını anımsatıyor. Ancak konumuz, 1901'lerin Çarlık Rusyası ve o günün karmaşık sorunları değil; Kürt ulusal hareketinde sık sık yaşanan, 87 Newroz'unda yer alan olaylar, Ahmet Aydın ve Ramazan Adıgüzel'in öldürülmeleriyle bir kez daha güncellenen ve giderek "kör-düğüm" halini alan örgütler arası çatışmalara, şiddetin yurtsever konularında bulunan güçlere karşı bir egemenlik aracı olarak kullanılmasına, kısaca tasfiyeciliğin değişik biçimlerine karşı iç barışın sağlanmasıdır. Yani özünde daha basit ama buna rağmen, kanayan yaraya dönüşen bir sorun. Öyleki birçok kimse artık, "bu, halkımızın bir yazgısıdır?" diyor ve kara kara düşünüyor.

Oysa Kürdistan'lı devrimci-yurtsever örgütler arasında yer alan olaylar, ne halkımızın yazgısı ve ne de ülkemize özgü olaylardır. Devrimci teorinin sunduğu verilere, ulusal ve sosyal devrimlere sahne olan ülkelerin zengin deneyimlerine karşın, ülkemizdekine benzer sancılı süreçlerden geçen ya da henüz bu süreçleri yaşamakta olan halklar az değildir. Burunumuzun dibinde Filistin, Lübnan, bir anlamda Afganistan ve Demokratik Yemen'de yaşanan olaylar bu bakımdan ilginçtir. Ancak bu ve benzeri örnekler, ülkemizde kardeş kavgasını besleyen yönelimleri "meşru" kılmaz; sorunun, hafife alınması anlamına gelmez. Tersine meselelerin ciddiye alınması, sorunların kaynağına inilmesini zorunlu kılar. Çünkü bu, iç barışın sağlanması, sorunun köktenci çözümü için gerekli, hatta zorunludur. Aksi halde kanayan yaranın iltihap bağlanması kaçınılmazdır.

"kör-dövüşü" yeni bir fenomen değildir

Halk arasında "kör-dövüşü" diye anılan örgütler arası saldırı ve çatışmalar, bunları diri tutan yönelimler günümüzde daha tehlikeli boyutlar kazanmış olsa bile, yeni olaylar değildir. Kürt ulusal hareketi, bu konuda, kardeş kavgasını yapısında geliştiren "talihsiz" bir birikime sahiptir. Ve bu, aynı zamanda amansız bir sömürü ve baskı altında tutulan toplumumuzun, ekonomik-sosyal, politik ve kültürel geriliğin izlerini taşıyor. Bunu, açık yüreklilikle kabullenmek gerekir. Ayrıca ulusal kurtuluşçu güçlerin sınıfsal ve siyasal devamı s.5'te

Hêviya Gel'in ülke koşullarına uyarlanması gerektiği kanısındayız!..

Yoldaşlar,

Merkez Organımız Hêviya Gel, gecikmeli de olsa elimize geçiyor. Gecikmenin nedenlerini anlıyor ve bunu, doğal karşılıyoruz. Ayrıca ülke içi dağıtımında yeni gecikmelere ve aksamalara meydan vermemek için de azami çaba harcıyoruz.

Ama her şeye rağmen Hêviya Gel'in, sistemli bir biçimde bize ulaştırılması; ülkede yaşanan savaş koşullarına karşın zamanında dağıtılması önemli bir olaydır. Kaldı ki biz, alalade bir dağıtımla yetinmiyoruz. Onun birimlerde tartışılması, özümsemesi için gerekli tedbirleri almış bulunuyoruz. Yani Hêviya Gel'in her sayısı, örgüt birimlerimizde değerlendiriliyor, militanların tartışmalarına sunuluyor. Bu, hem Merkez organımız temelinde kadroların eğitimini kolaylaştırıyor, hem de O'nun yol göstericiliğinden azami ölçülerde yararlanmamızı ve birtakım eksikleri daha iyi görmemizi sağlıyor.

Yoldaşlar,

Ülkemizde yeni bir çıkışı seslendiren Hêviya Gel'in, her

yeni sayısı niteliksel bir gelişme gösteriyor. Bu, tüm militanları sevindiriyor; gücümüze güç katıyor. Ancak 4.sayı bunun dışında tutmak gerekiyor. Çünkü dördüncü sayı içerik itibarıyla, tüm birimlerde yetersiz görüldü. İkincisi, Hêviya Gel'in ülke içi baskısı, normal ebadın dörtte-biri ölçüsünde küçültüldüğü için okunmakta güçlük çekiliyor. Hatta birçok yerde gazetenin okunması için mercek kullanılıyor. Örneğin dizgide kullanılan puntolar büyütülerek, ülke için çok zorunlu olmayan haber ve yorumlar çıkarılarak veya sayfa adedi düşürülerek ayrı bir baskı yapılabilir. Ya da başka bir yöntem ve biçim bulunabilir.

Öyle sanıyoruz ki, 4.sayı bir istisnayıdır. Ki, onu izleyen sayılar da bunu gösteriyor. Fakat Merkez organımızın ülke koşullarına uyarlanması için gerekenlerin yapılması gerekiyor.

**A.Kado-KÜRDİSTAN
Düşmana karşı
güçlerimizi birleştirmek
zorundayız**

12 Eylül faşist generallerinin sermaye adına süngü zoruyla yönetime el koyması 7 yılda dolduruyor. Ülkemizde açlık, sefalet kol geziyor. Baskı zulüm ve işkence dayanılmaz

boyutlara varmış durumda. Kürdistan emperyalizmin Nükleer silah deposu haline getirilmiş, getiriliyor. Komşu ülkelere karşı tehdit oluşturuyor. Ormanları koruma yasası adı altında yüzlerce kürt köyü boşaltılıyor. Halkımız sürgüne gönderiliyor.

Bütün bunlara rağmen halkımız kinlenerek direniyor. Artan bu kin ulusal muhalefete dönüşüyor. Yer yer olaylar devam ediyor. Şaşkına dönen düşman güçler yeni yeni önlemler alıyor. Akıl hocaları çoğalıyor. Halkımızı milisleştirerek Kürdü Kürde kırdırmak istiyor. Bunu uygulamak zor kullanmayı ihmal etmiyor.

Tüm bunlarla umduğunu elde edemiyen düşman kudurmuşu dönüyor. Ve kendisi için birhayli rizikli olan sınır ötesi operasyonlara girişiyor. Kürdistanın diğer parçalarındaki gelişen mücadeleyi boğmak için saldırılarda bulunuyor. Kürdistanın kurtarılmış bölgelerini bombalıyor. Halkımızı çoluk-çocuk demeden yok etmek istiyor.

Bu çok yönlü saldırısı karşısında direnen halkımız bugün kendisini düşmanına kabul ettirmiş durumdadır. Düşman artık açık itiraflarda bulunmak zorunda kalıyor.

Tüm dünyada Kürdistan sorunu tartışılıyor.

Diğer yandan Türkiye'de de anti-faşist mücadele giderek boyutlanıyor. İşçi grevleri öğrenci hareketleri kaybedilen hakların geri alınmasında mesafe katediyor. Düşmana geri adım atılmıyor.

Durum bu olunca, kendisine devrimciyim, demokratım, yurtseverim diyenlere büyük görevler düşüyor. Düşmana karşı güçlerimizi birleştirmeyi zorunlu kılıyor. Ama bazıları hala soruna ciddi yaklaşmıyor. Özellikle Kürdistan sorunu gündeme gelince deyil 'demokrat'lar, bazı kendisine 'komünistim' diyenler bile burjuvazisiyle aynı telden çalıyor. Burjuvaziye hoş görünmek için özel programlar sunuyor. Bütün bu olumsuzluklar, Kürdistanlı sol güçlerin dağıntığından da faydalanılarak yapılıyor.

Tüm bu gelişmeler dikkate alındığında, Kürdistanlı devrimci hareketlere düşen görev, düşmana karşı güçlerini birleştirmeleridir. Bizim dağıntığımız düşmana zaman kazandırıyor. Yanlışların zemin bulmasına yarıyor. Tüm umudumuz devrimci güçlerin birleşerek düşmana karşı direnmesidir.

**Bir Hêviya Gel taraftarı
PARİS**

NEWROZ LI SURYÊ HAT PİROZKIRIN

Wek têt zanin, her sal dî 21 ê Adarê de cejna Newrozê lî çar aliyê Kurdistanê û lî derveyê welat bî şahiye mezin têt piroz kîrîn.

Newroz dî diroka Kurdistanê de xwedî naverokeke giring e. Newroz nişana serhîldanê û ya serfiraziyê ye. Ew sembole pêşketinê û yekitiya karker û xebatkarên Kurdistanê ye. Şikestina nîrê kolonyalizmê ye.

Wek salên bori isal jî, Newroz lî Kurdistanê Suriyê lî çend bajar û navçan hat piroz kîrîn. Lî gel wê lî bajarê Şamê jî, Newroz lî sê ciyan bî şahiye mezin hat piroz kîrîn. Newroz, isal lî Heseke,

Qamişloyê, Amedê, Tîrbaspi û lî Dêrikê hin jî bî xweştir û geştir derbas bû. Şahiye Newrozê jî beyanî heta saet 02.30 şevê domkir. Neteweyê kurd bî kincên xwe yê netewî yê renga reng û bî folklor û stranên xwe yê dewlemend şahiya Newrozê geştir kir. Dî vê beşa ha de gelek rêxistinên kurd beşdarê şahiye Newrozê bûn. Wek PDPKS, EL-Partî, Hêvîyîna Gel, PÇKS, SKP Rêxistina Bîngehî, SKP (Xaldî), PKK û hevalên me Tevgera Sosyalîst a Kurdistanê. Hevalên me Tevgera Sosyalîst a Kurdistanê bî navê Hêviya Gel dî programê de beşdar bûn. Hevalên me dî

şahiye Newrozê de 2 kon lî dar xîstîn. Flama Hêviya Gel dalqandîn. Polis bî darê zorê flamayê me girtîn û bîrîn. Jî bî ev sergêjiya ha tîşteki din ê egativ isal derneket. Wek têt bîra xwendevanên me, par dî

pirozkirina Newrozê de lî beşa Suriyê gelek bûyerên ne baş pêk hatibûn. Isal Newroz bî xweşî û serfirazî derbas bû!

**Nûçevanên Hêviya Gel
Jî Suriyê**

DAXUYANI

Jı hemû rêxıstın û kesên pêşverû û demokrat re!

Her ku dıçe, lı Rohılata Navin, qad û çarcova xebat û tekoşına gelê Kurdistanê berfirehtır, pıralı, tûj û kurtır dıbe. Jı ber vê yekê, doz û pırsa kurd û Kurdistanê dı rojevên netewi û navnetewi de ci dıgre. Bal û awıra raya gıştı ya cihanê dıksine. Dı vê pêngav û pêvajoya (dema) ha de vatını, berpırsiyarı û pêşengi jı rêxıstınên siyasi re dıkevın, pêwıst e, ku ew lı ser bıngheki niştımanperweri û demokrati bên ba hevdu. Lı dij dijın hêz û dengên xwe bıkın yek û hevkarıyê bı dostên xwe re xurtır bıkın.

Lı Swêdê ji, heta nıha dı warê siyasi de ev valahi hebû. Em nûnerên rêxıstınên Kurdistanı yên siyasi, jı bo pêkanına platforme netewi û demokratik jı mêj ve kar û xebat dıkın. Ev xebata me ya ha, berhema xwe da. Dı roja 11.04.1987-an de em geştın encameke serfiraz.

Me 13 rêxıstınên Kurdistanı, lı ser armanc, prensip, plana karûbar, vatını û berpırsıyariyên Komita Birêvebir lı hev kırd; me lı ser bıngheki niştımani û demokrati KOMİTA HEVKARIYA RÊXİSTİNÊN KURDISTANİ YÊN SİYASÎ LISWÊDEDE pêkani. Vê komita ha ji, jı bo bıcianına karûbarên pratik jı 5 kesan KOMİTA BİRÊVEBİR saz kırd. Em dê jı iro pê ve, lı ser navê komita ha hin karûbarên xwe yên siyasi bı hev re bıdomın.

Yekitiya rêxıstın û gelê kurd, jıyana dijın kıntır dıke!

Rêxıstınên sazker ev ın:

1-Partiya Hevgirtına Geli Kurdi lı Suriyê liqê Swêdê; 2-Yekitiya Niştımani Kurdistan liqê Swêdê; 3-Parti Karkeri Kurdistan liqê Swêdê; 4-Parti Sosyalistı Kurd (PASOK) liqê Swêdê; 5-Yekitiya Sosyalist a Kurdistan liqê Swêdê; 6-KUK-Baskê Sosyalist liqê Swêdê; 7-Partiya Sosyalist a Kurdistanı Iraqê liqê Swêdê; 8-Parti Demokrati Geli Kurdistan a Iraqê liqê Swêdê; 9-Berey Yekgirtuy Demokrati Kurdistanı Iran liqê Swêdê; 10-Ala Rızgari liqê Swêdê, 11-Tevgera Sosyalist a Kurdistanê liqê Swêdê; 12-Partiya Demokrati Kurdi ya Pêşverû lı Suriyê liqê Swêdê; 13-Partiya Sosyalist a Kurdistanı Tırkiyê liqê Swêdê.

AÇIKLAMA

Bütün ilerici-demokrat örgüt ve kişilere!

Gün geçtikçe, Orta Doğu'da Kürt halkının mücadelesi boyutlanarak geliyor. Bundan dolayı da Kürt ve Kürdistan sorunu uluslararası devletlerin gündeminde yer alıyor. Dünya kamuoyunun ilgi ve dikkatini çekiyor. Bu süreç ve konumda Kürdistanlı siyasi örgütlere öncülük görev ve sorumluluğu düşüyor. Kürt siyasi örgütlerinin yurtseverlik ve demokratlık temelinde bir platform etrafında toplanmaları bir zorunluluktur. Düşmana karşı güçleri birleştirmek, dost güçlere karşı ise, dayanışmaları yükseltmek zorunludur.

Bu konuda İsveç'te de şimdiye kadar bir boşluk vardı. Biz Kürdistanlı siyasi örgüt temsilcileri uzun bir zamandan beri ulusal ve demokratik bir platformun oluşturulması için çaba içerisindeydik. Bu çalışmalarımız ürün verdi. 11.4.1987 de olumlu bir sonuca vardık.

Biz 13 Kürdistanlı örgüt, oluşturulan Komitenin prensip, çalışma programı, yürütme komitesinin görev ve sorumluluklarında anlaştık. Yurtsever ve demokratik temelde "İsveç Kürdistanlı Siyasi Örgütlerin Dayanışma Komitesi"ni kurduk. Pratik işleri yürütebilmesi için 5 kişiden oluşan bir "Yürütme Komitesi Seçildi". Bundan böyle İsveç'te bazı siyasi çalışmalarımızı bu komite adı altında yürüteceğiz.

Kürt halkının ve örgütlerinin birliği, düşmanın ömrünü kısaltır!

Kurucu Örgütler:

1- Suriye Kürt Halkı Birliği Partisi-İsveç örgütü. 2- Kürdistan Yurtseverler Birliği- İsveç Örgütü 3- Kürdistan İşçi Partisi (KİP)-İsveç Ö. 4- Kürdistan Sosyalist Partisi-Irak (PASOK)-İsveç Ö. 5- Kürdistan sosyalistler birliği (YSK)-İsveç Ö. 6- KUK-SE İsveç Ö. 7-Irak Kürdistanı Demokratik Halk Partisi-İsveç Ö. 8- Irak Kürdistanı Sosyalist Partisi- İsveç Ö. 9- İran Kürdistan'ı Demokratlar Birliği Taraftarları 10-Ala Rızgari-İsveç Ö. 11- Kürdistan Sosyalist Hareketi (TSK)-İsveç Ö. 12-Suriye İlerici Kürt Demokrat Partisi-İsveç Ö. 13-Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi (TKSP)-İsveç Ö.

HABERCİLİK

Zaman zaman değişik ülke ve birimlerden, birçok muhabir ve okuyucularımızdan haberler alıyoruz. Muhabir ve okuyucularımız, kendi çevrelerinde olup-biten olaylardan Hêviya Gel'i haberdar ediyorlar. Ancak Hêviya Gel'e ulaşan birçok haberde eksik ve unutulmuş yanlar var. Bu nedenden dolayı, bu tür haberleri ve bilgilendirmeleri yayınlamıyoruz. Eksik haber ve bilgilendirme yayın değerini isteristemez düşürür. Yayına karşı güvensizlik doğurur.

Bu nedenle, bir haber iletmeye çalıştığımızda nelere dikkat edilmesi gerektiğini kısaca açıklamak yararlı olur. Bir haberin sağlıklı ve anlaşılır olabilmesi için şu hususlara dikkat edilmelidir:

Yazıda, **nerede, ne zaman, niçin, ne kadar** veya kaç kişi sorularına cevap bulunmalıdır. Bu verilecek haberin iskeleti olmalıdır.(ülke içinden verilen haberlerde yer ve kişi ismi verilecekse dikkatli olunmalıdır.) Bir haberde iskelet olmayınca

yorumlar ve detaylar havada kalır. Güvenilmez haber olur. İskelet kurulduktan sonra olayın yorumunu yapmak, detaylar gerekliyse işlemek daha da kolaylaşır. Bunu somut bir haberle örnekliyorum:

5 Mart 1987 tarihinde, F.Almanya'nın Bremen eyaletinde, Tevgera Sosyalist a Kurdistanê taraftarı olarak 20 kişilik bir grup, Faşist Türk yönetiminin G Kürdistan'a yaptığı saldırıyı protesto etmek amacıyla, Alman Sosyal Demokrat Partisi Bremen merkez

binasını 5 saatlik bir süreyle işgal ettik. Eylemimizde, SDP bölge temsilcisine, bu saldırıdan dolayı, parti olarak Türk hükümetini protesto etmelerini, Kürt ulusunun ulusal demokratik mücadelesinin desteklenmesini, bu konuda sorunu uluslararası platformlara götürmelerini istedik. Alman Sosyal Demokrat Parti Bölge Temsilcisi bu konuda gereken dayanışmanın gösterileceğini belirttikten sonra eylemimize son verdik.

DEMOKRATLIK MI, ÇARESİZLİK Mİ?

D.BERWARİ

Faşist-sömürgeci Türk cuntası 4 Mart'ta Kürdistan'a yeniden saldırdı. Uluslararası tüm anlaşmalar hiçe sayılarak düzenlenen bu saldırıda Kürdistan köyleri bombalandı, birçok insanımız vahşice katledildi.

Türk burjuva basını ise, olayı, her saldırıdan sonra olduğu gibi, "kahraman ordusuna" methiyeler dizerek ve bilmem kaçınıcı defadır "düşman ininde basılarak yok edildi" başmaşetleriyle verdi.

Diğer taraftan, Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine yönelik bu askeri saldırıların, aslında bir çözümsüzlük olduğunu farkedene bazı çevreler, akıl hocalığına soyundular. İşte bu yazımızda, bu akıl hocalarını ve dolayısıyla temsil ettikleri burjuva çevrelerin soruna yaklaşımı üzerinde duracağız.

Geçmişten beri, Türk burjuva çevreleri Kürdistan halkının her baş kaldırışında kutsal bir ittifak içinde olmuşlardır. Sorun şövenizme indirildiğinde, bütün "düşmanlıklar" unutulmuş, "son Türk devletinin" korunması için, her türlü çirkefçe zeminlerde bir araya gelmişlerdir, "kahraman ordularına" hep birlikte şükran dileklerini ilereterek şövenizm ruhunu daha da yükseltmişlerdir.

Ama, Kürdistan halkının gelişen ulusal kurtuluş mücadelesi karşısında, "kahraman orduya" şükran sunmanın yetmediğini görene bazı çevreler "soruna daha gerçekçi bakmalıyız" diyerek akıl hocalığına soyunmaktadırlar. İşte Birand, Ecevit, Mumcu ve daha birçoklarının akıl hocalığına soyunmalarının, Türk basınında da "Kürt var mıdır, yok mudur?" tartışmalarının kaynağında yatan budur, yani, "kahraman orduyu" korumak, "son Türk devletini" sözümona parçalanmaktan kurtarmaktır.

Bu akıl hocalarının soruna yaklaşımlarını kısaca da olsa göz atmakta yarar var. Şöyle

yazıyor, Milliyet'teki köşesinden Birand:

"Kürt sorunu, bölgenin en güncel sorunu olmaya adaydır ve Türkiye'nin başını epeyce ağrıatacaktır. Artık Kürtleri "dağ Türkleri" diye adlandırmaktan, soruna askeri çözüm yollar aramaktan vazgeçmenin zamanı gelmiştir. Sorunu çözmek için, bölge halkına belli kültürel haklar verilmeli ve bölgenin kalkınması için yatırımlara yönelinmelidir."

Yine akıl hocalarımdan bay Mumcu 18 Mart 1987 tarihli Cumhuriyet'teki köşesinden şöyle seslenebilmektedir. "Güneydoğu yöremizde yaşanan bir savaştır. Bunda hiç kuşku yok. Kuşku olmaması gereken bir nokta da devletin bu konuda pek başarılı olmadığıdır. . . . Güneydoğuda ayrımcı örgütlerle savaşmak için silahlı kuvvetlerden de güç ve destek alan ayrı bir birim kurulmalıdır." yine bay Mumcu, Türkiye'de gelenek haline gelen "işin içinde dış güçlerin parmağı var" tekerlemesinden sonra "örgütler çok ulusludur. Suriye kamplarından çeşitli batı ülkelerine kadar uzanan bir örgütle karşı karşıyayız." diyerek atalarının yolunda yürümeye kararlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Diğer taraftan Ecevit de operasyonları desteklemekle birlikte "bölge halkına baskı yapmak tehlikeyi daha da büyütür" diyerek akıl hocalığına devam etmektedir. 8 Mart 1987 tarihli Nokta dergisinde, kendisiyle "Doğu Sorunu" konusunda yapılan bir söyleşide şöyle demektedir: ". . . Onun için, belki de, bu saldırıların ardında ayrılıkçılığın, bölücülüğün dışında bazı etkenler aramak veya en azından, böyle bir olasılığı da göz önünde tutmak bence uygun olur." Doğrusu bu herzelere şaşmamak gerekir. Çünkü; Kürdistan halkının her başkaldırısın-

da "işin içinde dış güçler var" demek bir gelenek haline gelmiştir. Geçmişteki başkaldırıları "emperyalistlerin düzenlediği gerici tezgahlar" olarak değerlendiren ve dünya Komünist hareketini bu şekilde yanılant sözümona "komünistler" olduktan sonra, Ecevitin bu tür laflar etmesi hiçte şaşırtıcı olmasa gerek.

"Demokrasi şampiyonu" Ecevit, Kürt halkının zoraki göçe tabi tutulması kararına alkış tutmakta ama, bu işin kendisi başbakan iken "köy kent projesi" şeklinde düşünüldüğünü belirterek öncünün kendisi olduğunu dile getirmektedir. Yine Nokta dergisindeki söyleşide "köy koruyucuları" ile ilgili bir soruya Ecevit şöyle cevap vermektedir: "Dış kaynaklı saldırılar Güneydoğu sınır bölgemizin bazı yörelerinde oluşmaktadır. Türkiye'nin güvenlik güçleri de her halde bu mahdut yörelerde sınırlarımızı şimidiye kadar olduğundan çok daha etkili biçimde korumaya yetecek düzeydedir. Düzenli güvenlik güçleri yeterli olan Türkiye'nin, bu sınır bölgesinde, güvenliği, köy koruyucularıyla sağlamaya çalışmakta inat edilmesini ben anlamıyorum. . ."

Ecevit'i tanımayanlar yukarıdaki bu alıntıyı okuduklarında, Ecevit bu kadar saf mı? diye düşünebilirler. Ama, bizler ve halkımız Ecevit ve onun gibilerini çok iyi tanımaktayız.

Ülkemizi sömürgeleştiren sömürgeci ülkelerin tümünün, halkımıza karşı uyguladıkları metotlardan biri de "Kürdü Kürde kırdırmak" olmuştur. Kürdistan tarihi bu tür olaylarla doludur. Sömürgeciler, bu işi, kimi yerlerde ulusal hainler ve işbirlikçilerine yaptırmakta, aşiretler arası çekişmeleri körükliyerek birilerini kendi yanına çeke-bilmekte, kimi yerlerde de işi tehditlerle kotarmaya çalışmaktadırlar. İşte, sömürgecilerin geçmişten beri Güney

Kürdistan'da ve günümüzde de Kuzey Kürdistan'daki uygulamalarının temelinde yatan gerçek budur. Yani, bizi bize kırdırtmak. Fakat, sömürgecilerin bu tür oyunları her zaman tutmuyor, tutmayacak da. Bir avuç hain işbirlikçinin dışındaki halkımız, sömürgecilerin bu çirkef oyunlarının altındaki amacı anlamakta ve tepkisini değişik biçimlerde de olsa dile getirmektedir. Daha kısa bir süre önce Saddam rejimi tarafından silahlendirilen güçler, peşmergelerle işbirliği yaparak, Irak rejimine hiçte küçümsenmeyecek bir darbe vurdular, önemli miktarda silah ve cephaneye el koydular.

Gelişen ulusal kurtuluş mücadelesi karşısında, yukarıda andığımız çevrelerin çırpınışlarının altında yatan asıl nedenleri özetlersek;

Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi ulusal ve uluslararası düzeyde büyük bir itibar kazanmaktadır;

Kürdistan ulusal kurtuluş güçlerine karşı düzenlenen saldırılar başarıya ulaşmamakta ve ordu gittikçe yıpranmaktadır.

Kürt halkının varlığını inkar etmek artık bir çözüm değildir.

İşte bazı burjuva çevrelerce tartışılan Kürt sorununun temelinde yatan gerçekler bunlardır. Yoksa Türk burjuvazisinin geleneksel tutumunda bir değişme, "demokratlaşma" sözkonusu değildir, olmazda. Daha önce de belirttiğimiz gibi amaç; "kahraman orduyu" yıpranmaktan korumak, gelişen mücadeleyi rayından saptırmaya çalışmak ve "Kürt belasından" kurtulmanın yolunu bulmak için her türlü yolu mübah görmektir.

Bize düşen görev; Türk burjuvazisinin içine düştüğü çaresizlikten dolayı başvurduğu ve vurabileceği tehlikeli oyunları boşa çıkarmak, saflarımızı daha da sıklaştırmaktır.

yaapılarında geliştirdikleri zaafılar, düşman güçlerin söz konusu zaafılardan yararlanarak kurtuluşçu örgütleri birbirlerine karşı kullanma çabaları ve benzeri nedenler, tarihin bu olumsuz mirasını canlı tutmuş; örgütler arası sorunların çözümünde şiddet, sık sık başvurulan bir araç olmuştur. Öyleki, Kürdistan halkı bu "kör-dövüşü"nde, Sait Elçi, Sait Kırmızıtoprak, Ali Eskeri, Mehmet Karasungur, Ramazan Adıgüzel gibi önderlerini, önder kadrolarını ve binlerce isimli kahramanı yitirdi. Yine o, ülkenin değişik parçalarında, bazan aylarca, hatta yıllarca devam eden iç çatışmaların acısını çekti, çekiyor.

İşte ağırlıklı olarak 70'li yılların ürünü olan Kuzey Kürdistan devrimci-yurtsever örgütleri de, ortaya çıkışlarının tekabül ettiği avantajlara rağmen, tarihin bu acı ama öğretici deneyimlerinden yararlanamadılar, daha doğrusu yararlanmak istemediler. Devr alınan mirasın olumsuz yönlerini eleştiri süzgecinden geçirmediler. Hatta tam tersine, her biri ortaya çıkış sürecinde, diğerlerini kabullenmemeyi ya da tümüyle red etmeyi politik bir yönelim olarak benimsedi. Dolayısıyla kısa sürede "ideolojik mücadele" yerini duygusallığa, çığırkanlığa, politik dostluk zeminini tahrip eden, tamiri güç suçlamalara bıraktı ve egemenlik kavgaları başladı. Günbe gün tasfiyeciliğin tohumları ekildi

Ardında 12 Eylül geldi, çattı. Ve çok şey değişti. Ama reformist ve statükocu örgütlerimiz değişmediler. Diğer konularda olduğu gibi devrimci-yurtsever örgütler arası ilişkiler sorununda da, yenilgiden ders çıkarmadılar. Tam tersine, olayların vardığı bugünkü boyutlarda, haksız bir taraf durumunda bulunan PKK'nın üzerine üzerine gittiler. PKK'nın 1.konferansında gözle görülebilir olumlu gelişmeleri görmezlikten geldiler. Hatta, "fırsat bu fırsattır" mantığıyla PKK'ya yöneldiler. Onu güçbirliği platformlarından kovdular. "teşhir" adı altında O'nu tecrit etmek, gammazlamak ve tasfiye etmek için ellerinden geleni yaptılar. Dahası bu güçlerin bazıları, sömürgeci Türk devletinin halkımıza dayattığı azgın savaşa karşı, yanlış ve eksikleriyle birlikte belli bir direniş gösteren PKK'nın, düşmana yönelen eylemleri etrafında şaibeler yaratmaktan bile geri kalmadılar!. Kuruluşundan beri diğer güçleri bir türlü hazmedemeyen PKK da, kendisine yönelen reformist tasfiye hareketi karşısında soğuk kanlı davranmadı. Günden güne 1. konferansında attığı kimi olumlu adımlardan geriye gitti, yurtsever güçlere karşı sertleşti. Ve giderek Kürdistanlı reformist güçlerin değil, hemen hemen kendisi dışında kalan tüm devrimci-yurtsever örgütlerin yurtsever konumlarını yadsımaya, onları şiddet yoluyla tasfiye etmeyi "meşru"laştırılmaya başladı! İşte, son olaylar, örgütler arası sorunları yapısında derinleştiren ve onlara tehlikeli boyutlar kazandıran bu tarihsel sürecin ürünüdür.

İç barışın sağlanması hareket noktası olarak ele alınmalıdır

Ülkemizin önünde bulunan tarihsel devrim aşaması, ulusal demokratik devrimdir. Devrimimizin bu aşamasında, değişik sınıf ve tabakaların, onların politik ve demokratik örgütlerinin de yerleri vardır. Yine bu aşamaya denk düşen bağlaşıklar politikasında kavranması gereken ana halka, kimin ne ölçüde devrimci olduğu değil; siyasal eğilimleri ve dini inançları ne olursa olsun vatanın bağımsızlık ve özgürlük davasına olan bağlılıktır. Ve zaferin garantisi, bir anlamda, söz konusu farklı toplum kesimlerinin çıkarlarını uyum içine sokmaya, toplumsal sınıf ve tabakalar arasında kaçınılmaz olan ideolojik mücadeleyi ulusal kurtuluş hedeflerine uyarlamaya ve buna uygun politik tutumlar geliştirmeye bağlıdır. Ayrıca halkımızın birliğe, devrimci-yurtsever örgütlerin birbirlerine,

herzamankinden daha fazla ihtiyacı var. . Örneğin kardeş kavgasının önemli bir odağı olan Güney (Irak) Kürdistan'da, iç çatışmaların sona erdirilmesinde ve yurtsever güçler arasında belli bir birliğin sağlanmasında, bu ihtiyacın rolü belirleyici olmuştur. Aynı toplumsal ihtiyacın, ülkemizin en büyük parçasında silah elde dövüşen, halkımıza dayatılan imha savaşına müdahale hazırlığı içinde olan ve hatta sömürgeci burjuvazinin şu veya bu kesiminden "demokrasi" beklentisi içinde bulunan tüm Kürdistanlı örgütlere de, ciddi görev ve sorumluluklar dayattığı açıktır.

İşte Kürdistanlı örgütler arasında yer alan son olayların ve "yeni" yönelimlerin, böyle bir aşamaya tekabül etmesi düşündürücüdür. Ama her düşündürücü olayı drammatize etmenin, onun altında mutlak surette "karanlık, ajan-provokatör, ruh hastası" ya da "işbirlikçi, hain, uşak" ve benzeri eller aramanın anlamı yoktur. Çünkü olayların kaynağı, eskiye, hatta tarihin derinliklerine uzanıyor. Ve bunda, topu dışarı atmak isteyenler en büyük sorumluluğu omuzlarında taşıyorlar. Kaldı ki, sözkonusu iddia ve suçlamaların inandırıcılığı kalmadı artık. . Subjektif ve kolaycı yaklaşımların, tasfiyecilik yönelimlerin, bir bütün olarak davaya zarar verdiği; örgütlerarası sorunların çözümlemeye yetmediği, aksine onları daha da derinleştirdiği tüm çıplaklığıyla ortaya çıkmış bulunuyor. Yurtsever güçlere yöneltilen şiddet eylemlerinin kitlelerin tepkileriyle karşılanması, tecrit, gammazlama ve tahriki amaçlayan bildiri kampanyalarının "itibar"larını yitirmeleri de, bunu gösteriyor. Ki bu, bir bakıma yeni ve önemli bir aşamanın haberciliğini yapıyor.

Ancak sorunun daha geniş kesimlerce kavranması, birlik ve dayanışma ruhunun güçlenmesi, saldırıları durdurmaya, örgütlerarası çatışmaları sona erdirmeye ve iç barışı sağlamaya yetmiyor. Çünkü kimi tasfiyecilik yönelimlerde, yaşamın dayattığı gerçekleri ve birbirlerini kabullenmeme ve sindirememe eyilimleri hâlâ çok güçlü. . Mesafe alınabilmesi için, bu politikaların yeniden taraf örgütlerce gözden geçirilmeleri ya da söz konusu eyilimlerin törpülenmeleri gerekir. Ne ki, bu, bir anda mümkün değildir. Fakat PKK yurtsever konumlarda bulunan örgütlerde yönelttiği şiddet eylemlerini durdurur, TKSP, PPKK ve diğer reformist güçler de PKK'ya karşı yürüttükleri tecrit politikasına son verirlerse, söz konusu eğilimler zamanla törpülenebilir ve ya en azından ortak bir tartışma zemini yaratılabilir. Böylece Kürdistanlı örgütler arasında yer alan saldırı ve çatışmaların, düşmanlıkların önü alınabilir. . Olayların daha tehlikeli bir düzeye sıçratılması engellenebilir ve iç barışın sağlanması "teminat" altına alınabilir. Kuşkusuz bu, siyasal düzeyde kotarılabilecek bir sorundur ve sanıldığı kadar kolay değildir. Ama tüm devrimci-yurtsever güçlere düşen görev, bu "kör-düğüm"ü çözmek için çaba harcamak ve özveride bulunmaktır.

Amacımız, "kısdan hisse" çıkarmak ya da hakemlik rolü oynamak değil; ulusal kurtuluş sürecine denk düşen doğru devrimci politikayı bilince çıkarmak ve ulusal sorumlulukla olaylara yaklaşımın egemen olması için çaba harcamaktır. İşte PKK'nın, reformist güçlerden başlayan ve giderek devrimci-yurtsever güçleri hedefleyen saldırı ve tehditlerine; yine TKSP, PPKK ve benzeri güçlerin PKK'yi tecrit, "teşhir" (!) ve tasfiye politikalarına, PKK'nın düşmana yönelen eylemleri etrafında kuşku yaratma sorumsuzluklarına karşı durmamızın ve bu yönelimleri mahkum etmemizin nedeni budur. Tarihsel süreç bu tavrımızı doğrulamıştır. Şimdi görev, bilince çıkan ve bu doğruları, tekil olayların yaratacağı etkilenmelere yer vermeyen bir kararlılıkla yaşama geçirmek ve bu politikamızın sorumluluğunu omuzlamaya hazır olmaktır.

MANUEL RODRIGUEZ YURTSEVER CEPHESINDEN KÜRDİSTAN HALKINA SELAM

Manuel Rodriguez Yurtsever Cephesi Temsilcisi Marselo Reyes İle Bir Söyleşi

Bilindiği gibi 11 Eylül 1973'te Pinoche öncülüğündeki faşist generaller, Şili'de, Solvador Alende başkanlığındaki Halk Birliği (UP) hükümetine karşı kanlı bir darbeyi başarıp iktidara el koydular. Solvador Alende ve arkadaşları bu kavgada direnerek şehit oldular. Oğünden beri, ABD desteğinde ülkeyi kan gölüne çeviren Faşist generaller 1980 yılında düzenledikleri sahte bir referandumla 1989'a kadar Pinoche'nin başkanlığını ilan ettiler.

Faşist darbeyle birlikte yenilgi alan ve 1983'e kadar suskun kalan muhalefet 1983'te büyük bir patlamayla mücadeleye girdi. Ve yeni şartlara uygun, anti-faşist cepheler kuruldu. Mücadele sertleşerek kitleselleşti.

Şu anda Şili'de anti-faşist muhalefet üç ayrı gurupta odaklanmış durumdadır. **birincisi**; Hıristiyan Demokratlar'ın çevresinde oluşan, Sosyal Demokrat Parti, Sosyalist Partinin bir kanadı, Radikal Parti ve Liberal Hareketin içinde yer aldığı **Demokratik İttifak (AD)**tır. Bu ittifak burjuva demokrat ve reformist bir ittifaktır.

İkincisi; Sosyalist partinin bir kanadı (SP üç kanada ayrılmış durumda) çevresinde oluşan ve Sol Hıristiyanlar, MAPU

H.Gel- Manuel Rodriguez Yurtsever Cephesi (FPMR) ne zaman kuruldu?

M.Reyes-FPMR 14 Aralık 1983'te kuruldu.

H.Gel- Şili'de çok sayıda siyasi parti ve örgüt varken, neden yeni bir örgüt kurma gereğini gördünüz?

M.Reyes-FPMR halkın ihtiyacından, Şili'nin özgül koşullarının gereği doğan bir savaş örgütüdür.

H.Gel -FPMR'nin temel ideolojik ve mücadele anlayışı nedir?

M.Reyes-FPMR proletarya Enternasyonalizmine sıkı sıkıya bağlı devrimci bir gerilla örgütüdür. FPMR kendi görüşlerini Kasım 1984 tarihinde başta Santiago olmak üzere Şili'nin her tarafında dağıttığı "Şili halkına FPMR'nin Manifestosu" başlıklı yazısıyla programsal

görüş ve istemlerini şili halkına sunmuştur. Uyguladığımız mücadele yöntemi ise politik çalışma stratejisine bağlı silahlı mücadele taktiğidir. Şili'deki diğer örgütler anti-faşist mücadelede pasif metodlar kullanıyorlardı, salt bu tür bir metodla Tiranılığın alt edilemeyeceği gerçeğini hayatın kendisi geçen on yıllık süreçte (1983'e kadar) devrimcilerle gösterdi. 1983'te her türlü mücadele biçimlerinin uygulanması gerektiğini, radikal mücadele biçimine geçişin zorunluluğunu belirttik ve bunun hazırlıklarına başladık.

H.Gel -Radikal bir mücadeleye hazırlandığınız 1983'te halkın durumu nasıldı?

M.Reyes-Faşist yönetimin uyguladığı işkence, baskı ve zulüm gün geçtikçe artıyordu. Halk buna karşı görece bir sus-

(Birleşik Halk Eylemi) ve MAPU-İşçi ve Köylü Partisinin içinde yer aldığı **Sosyalist Blok** adlı ittifaktır.

Üçüncüsü; Şili Komünist Partisi çevresinde oluşan, Sosyalist Parti'nin bir kanadı, FPMR (Manuel Rodriguez Yurtsever Cephesi) ve MİR'in içinde yer aldığı **Demokratik Halk Hareketi (MDP)** adlı ittifaktır. Bu ittifak Şili'de sol güçlerin oluşturdukları devrimci bir ittifaktır. Şili Komünist Partisi Genel Sekreteri Luis Corvalan, bu ittifak için Wold Review'deki bir yazısında şöyle diyor: "MDP, Şili Sol'unun en ileri ve militan kesimlerini temsil ediyor. O olmaksızın, Şili'de problemlerin çözümü için hiç bir formül tam olarak gerçekleşemeyecek, ya da gerekli kitle desteğini sağlayamayacaktır."

Demokratik Halk Hareketi içinde yer alan ve 6 Eylül 1986'da Faşist Pinoche'yi hedefliyen silahlı eylemiyle dikkatleri üzerinde toplayan FPMR (Manuel Rodriguez Yurtsever Cephesi) nin yetkililerinden biri olan **Marcelo Reyes** ile gazetemiz adına yapılan bir söyleşiyi okuyucularımıza sunuyoruz.

kunluk içindeydi. Ama içten içe kaynıyordu. FPMR, içten içe kaynayan toplumun bu görece suskunluğunu silahları patlatarak dağıttı. Şili'de mücadele sertleştikçe diktatörlüğün baskılarını arttırdı. Ama Pinochet artık ülkeyi eskisi gibi idare edemiyor; rejimin kökleri sallanıyor.

H.Gel -Yürüttüğünüz silahlı eylemler karşısında polis ve ordudaki moral nasıldır?

M.Reyes-Hem siyasi propaganda, hem de silahlı savaşla uyguladığımız metod, ordu ve polisin moralini sifira indirmiştir.

H.Gel -Şili'de faşizmin geliştiği biçimini herkes biliyor, sizce gidis biçimi nasıl olacak?

M.Reyes-Bu konuda size kesin birşey söyleyemem. Bence bunu belirleyen ülkenin özgül koşulları ve müca-

delenin gelişkinlik düzeyidir. Faşizm kendiliğinden gitmeyecektir. Onu defetmek gerekiyor. Ülkemiz Şili, başka ülkelere benzemez. Tiranılığın kurumlaşmıştır. Parlamenter yollarla yıkılmaz. Politik mücadeleye bağlı olarak yürüttüğümüz mücadele halk üzerindeki korkuyu kırıyor; rejime korkulu günler yaşıyor ve silahlı mücadelemiz her geçen gün gelişerek rejimin sonunu yaklaştırıyor.

H.Gel -Pinoche'ye karşı giriştiğiniz silahlı eyleminiz isminizi dünyaya duyurdu. Bu olayda Pinoche'nin sadece yaralanması eyleminizin başarısızlığımıdır?

M.Reyes-Hayır, başarısız değildi. Çok başarılı bir eylemdi. Biz eylem programımıza göre hareket ettik ve o programı tam uyguladık.

Devamı s. 12'de

KÜRDİSTAN'DA KAPİTALİZMİN GELİŞMESİ

KÜRDİSTAN'DA KAPİTALİST GELİŞMENİN TEMEL ÖZELLİKLERİ (2)

Üretim ilişkilerinin hızlı ilerleyişi

Bilindiği gibi, üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasında, uzun vadeli üretim süreci bakımından zorunlu bir uygunluk var. Ve bu "zorunlu uygunluk yasasında", belirleyici rolü oynayan üretim güçleridir. Diğer bir deyişle, üretim ilişkileri, üretici güçlere bağımlıdır. Çünkü üretici güçler olmadan, üretim yapılamaz. Ancak bu, özellikle çağımız koşullarında üretim ilişkilerinin göreceli bağımsızlığını yadsımaz. Aksine ayrı ayrı ülkelerde üretim ilişkileri, bazan geri kalabileceği gibi, bazen de daha hızlı bir gelişme temposuyla üretici güçlerin önü-

ne geçebilir. Hatta üretim ilişkilerinin hızlı ilerleyişi, üretici güçlerin gelişimini etkileyerek ilerletebilir ya da köstekleyebilir.

Hemen belirtelim ki, bazıları böyle bir sürecin özgül niteliklerini kavramakta güçlük çekebilirler. Dahası üretim ilişkilerinin hızlı gelişiminin, üretici güçlerin az gelişmişliği ile bağdaşmayacağını iddia edebilirler. Ne var ki, çağımız gerçekleri, özünde cehaletin ürünü olan bu tür iddiaları yadsıyor. Çünkü, "üretim tarzı, yalnızca teknik vechesine indirgenemez". Geri teknolojik düzeylerine rağmen tekelciliğin geliştiği ve egemen olduğu ülkeler, kapitalist üretim ilişkilerinin geliştiği sömürgeler, bu bakımdan "istisna" ve farklı durumlar arz ediyor;

üretim ilişkilerinin üretici güçlere oranla daha hızlı bir gelişme içinde olduğunu gösteren somut örnekler oluşturuyor. Türkiye'deki tekelciliğin, geri teknolojik bir yapı içinde ve zayıf bir taban üzerinde, nasıl yapılandığını daha önce görmüştük. Tekrardan kaçınmak için bir başka örnekle, benzer özellikler gösteren Portekiz'deki tekelciliğin özgül niteliklerine bakalım:

"Faşist diktatörlük altındaki kapitalist gelişimin özel süreci şu andaki duruma kendine özgü nitelikler verdi.

"Zanaatçılığın ve küçük üretimin tasfiye sürecini çabuklaştırmak, merkezileşme ve yoğunlaşmayı arttırmak için devlet müdahalesi, geri bıraktırı-

ci unsur olarak da Portekiz sömürgeciliği ve yabancı emperyalizmin işe karışması gözönüne alınır, faşist diktatörlük altındaki kapitalist üretim ilişkilerinin gelişiminin, üretici güçlerin gelişiminden daha hızlı olduğu farkedilir. Buradan da, iktisaden geri olduğu halde kapitalist üretim ilişkilerinin çok geliştiği, tarımda halen ilkel yöntemler kullanılmasına rağmen kapitalizmin kırlarda hızla geliştiği Portekiz'in kendine özgü durumu ortaya çıkar.

"Şemaların kopye edilmesine karşı çıkan ve ulusal durumun tahlil edilmesini vaz eden birkaç 'teorisyenin' son senelerde Portekiz'deki kapitalist gelişim evresinin kendine özgü niteliklerini anlamaktan ne denli aciz kaldıklarını ve (anlamını anlamadan birkaç formülü okudukları) Marksizm hakkındaki cehaletlerini gösteren bu 'teorisyenler', kapitalist üretim ilişkilerinin üst düzeyde gelişiminin, üretici güçlerin az gelişmişliği ile uyumsuz olduğunu kabul etmektedirler. (Abç.) (1)

Üretim ilişkilerinin üretici güçlerden daha hızlı bir gelişme gösterdiğine ilişkin sözkonusu "istisna" durumu (Cunhal, bunu "Özel süreç" olarak anıyor), daha geri yapılarda, örneğin kimi sömürgelerde ama farklı öz ve biçimlerde görmek mümkündür:

"Afrika'da sömürgecilik altında gelişen kapitalizm, feodalizmin zayıflamasına yol açtı, ve yeni bir sınıf yapısı ortaya çıktı."

"Feodal kalıntılar olmasına karşılık, sömürge devri kapitalist sosyal yapıyı getirdi." (2)

Ayrıca birkez daha Lenin'i anımsamakta yarar var. Lenin Emperyalizm çağında sömürgelerin "kapitalist üretim ilişkileri içerisinde" sokulduklarına dikkatleri çekerken, aynı zamanda bu "istisna" duruma da parmak basıyordu. Çünkü emperyalizm ve kapitalist sömürgecilik, yalnızca sermaye ihracı yoluyla sömürgelerde kapitalizmin gelişimini hızlandırmakla kalmıyor; kapitalist ilişkileri biçimlerini, sömürü yöntemlerini de taşıyor ve onları bu geri yapılarda yayıyor, geliştiriyor. Dolayısıyla sömürgelerin iktisaden geri olan yapılarında üretim ilişkilerinin, doğal gelişmeleri baltalanan üretici güçlerden daha hızlı bir tempoyla ilerleyişini önemli ölçülerde etkiliyor. Diğer yandan kapitalist üretim tarzının egemen olduğu sömürgelerde, üretim ilişkilerinin hızlı ilerleyişi, bu yapılarda şu ya da bu biçimde varlığını sürdüren kapitalizm öncesi üretim

biçimlerinden dolayı, ayrıca üretici güçlerin gelişimini köstekleyici bir işlev görmüyor. Tam tersine bu süreç, sömürgeci mekanizma tarafından doğal ilerleyişi baltalanan üretici güçlerin gelişimini nisbi de olsa etkiliyor.

İşte Kürdistan'da üretim ilişkilerinin, üretici güçlerden daha hızlı bir gelişme göstermesinin temel bir nedeni budur. Ki buna, kısmen sermaye ihracının Kürdistan için ne anlama geldiğini açıklamaya çalışırken de deyinmiştik. Ancak kapitalist üretim ilişkilerinin ülkedeki hızlı ilerleyişini, sadece bununla izah etmeye çalışmak yeterli değildir. Çünkü kapitalist üretim ilişkilerinin, üretici güçlere oranla daha ileri düzeydeki gelişkinliğini, aynı zamanda küçük tarımsal üretimin durumunda, üretim araçlarının mülkiyetinde, kent ve kırdaki değişmelerde aramak gerekir. Kürdistan'da toprak, temel bir üretim aracı olduğuna göre, toprak kullanımında, toprak mülkiyetinde ve işletme sayılarındaki değişmeler, bu bakımdan somut göstergelerdir.

Örneğin 1950 yılında 1.359.153 hektar olan Kürdistan'daki ana ürünler ekili alanı, sürekli ve hızlı bir gelişme göstermiş; 1980 yılında 3.632.980 hektara fırlamıştır. (3) Tarımsal üretim için topraktan yararlanmadaki bu hızlı artışa rağmen, küçük tarımsal üretim hızlı bir biçimde tasfiye oluyor; ülkedeki temel üretim aracı toprak, aynı hızla azalan sayıda büyük toprak sahiplerinin elinde toplanıyor: (Çizelge 1)

Çizelge 1'de görüldüğü gibi Kürdistan'daki toprak temerküzü, Türkiye finans-kapitalinin yayılma ve feodal toprak ağalarıyla girişilen ittifak sonucu derinleşen çifte sömürü süreci ile tam bir uyum gösteriyor. Küçük işletmeler büyük bir hızla parçalanıp tasfiye olurken, orta işletmeler çözülüyor, büyük toprak ağaları ise, giderek burjuvalaşıyor. Ki gerçek veriler, yukarıdaki rakamların çok üzerindedir. Ancak bu verilere ve teknelci sermayenin yeni fetih hareketinin yarattığı günümüzdeki sonuçlara bakarak, ülkedeki mülkiyet ilişkilerinde meydana gelen hızlı değişmeleri tahmin etmek mümkündür.

Ama bu nesnel gerçekliklere rağmen, benzer istatistikî verilerden yararlanarak başka sonuçlara varmak isteyenler, hatta Kürdistan'daki kapitalist üretim ilişkilerinin söz konusu hızlı ilerleyişini görmezlikten gelenler var! Bakın A.Taş, öz

olarak bizim de yararlandığımız bazı verileri esas alarak şu sonuçlara varıyor:

"Burada üzerinde durulması gereken noktalardan bir tanesi de toprak dağılımındaki dengesizliğin yani, büyük oranda topraksız köylü ile küçük mülk sahibinin varlığına karşılık, az sayıda ailenin elinde geniş toprakların bulunmasının hangi nedenlere dayandığını ortaya koymaktır. Kürdistan'da bu dengesizliğin feodal nitelikteki mülkiyet dağılımından ileri geldiği açıktır.

"Esasında Kürdistan'daki toprak dağılımı dengesizliğiyle, kapitalist üretim ilişkilerinin hakim hale geldiği batı bölgelerinin durumu karşılaştırıldığında bu gerçek daha kolay anlaşılabilir. Ege-Marmara dahil, kapitalizmin hakim olduğu Türkiye'de toprak temerküzü, Kürdistan'dan daha geri bir düzeydedir. Kürdistan, hem topraksız ailelerin çiftçi aileler arasında tuttuğu yer, hem büyük mülklerin işlenen toplam toprak içerisinde aldığı pay ve hem de büyük işletmelerin ortalama alanı bakımından ön sırada yer alıyor. Kişiyeye, aileye ve sülaleye ait köyler de yalnızca Kürdistan'da vardır. 1950'lerin ardından da kapitalist üretim ilişkilerinin Kürdistan'a oranla Türkiye'de daha hızlı gelişme gösterdiği tartışmasız kabul edilebilir bir gerçektir. O halde bu tarihten sonra büyük işletmelerin gerek sayısal ve gerekse genişlik itibarıyla Türkiye'ye göre Kürdistan'da daha hızlı büyümesinin kapitalist temerküze bağlı olduğunu söylemek doğal olarak mümkün değildir." (4)

Biz, okurlarımızın sabrına sığınıp A.Taş'ın döktüğü incileri ayıklıyarak, Kürdistan'da toprağın belli ellerde toplanması sürecinin özelliklerini kavramaya çalışalım: Herşeyden önce şunu belirtelim ki, Kürdistan'daki toprak dağılımının "dengesizliğinde", feodal dönemden kalma mülkiyet ilişkilerinin belirli bir payı var. Ancak, çizelge 1'deki verilerin ortaya koyduğu toprak temerküzünün boyutlarını, feodal mülkiyet ilişkileriyle izah etmek ya da toprağın hızla belli ellerde toplanmasını buna bağlamak olanaksızdır. Çünkü, A.Taş'ın sözünü ettiği "dengesizlik", durağan değil ve toprak temerküzündeki büyüme, esas olarak tarımda feodalizmin çözülmesi ve giderek kapitalist ilişkilerin egemen olması sürecine tekabül ediyor. Ve feodal toprak sahipleri, "köyler-

de kuvvet ve etkilerini muhafaza ederek, feodal köylü işletmeleri biçimlerinden git gide kapitalist biçimlere" geçiyorlar. (5) Yani eski feodal toprak ağaları, kapitalist toprak sahiplerine dönüşüyor, burjuvalaşıyorlar.

İkincisi ve daha da önemlisi, A.Taş'ın, Kürdistan'daki toprak temerküzünün hızını Türkiye ile karşılaştırarak toprakların belli ellerde toplanması olayının kapitalist niteliğini yadsımaya çalışmasıdır. Oysa bu, cehaletin bir başka göstergesidir. Dahası, Kürdistan'daki temerküz olayının özgül karakteristiklerini kavramamak ya da tümüyle görmemezlikten gelmektir. Ayrıca bununla, ülkedeki temerküz olayını bir "sır" gibi göstermenin olanağı da yoktur. Çünkü Kürdistan'da toprağın hızla belli ellerde toplanması olayı, tekeli sermayenin Kürdistan tarımına dalması, katmerli sömürünün yarattığı sonuçlar ve toprak temerküzünde farklı biçimlerin büyük toprak sahipleri lehine işlemesi vb. unsurlar tarafından belirlenen Kürdistan'a özgü bir sürecin ürünüdür. Makinalaşmada ve diğer modern tarım girdilerinde görülen hızlı artış, nüfusun niteliğindeki değişimler, ücretli emeğin ve pazar için üretimin yaygınlaşması, bu savımızı doğruluyor. Kürdistan'daki toprak temerküzünün kapitalist niteliği ile uygunluk gösteriyor, üretim ilişkilerinin hızlı ilerleyişini kanıtıyor. Örneğin 1965'lerde Kürdistan'da, % 45 olan traktör artış hızı, 1982' yılında % 1690'a yükselmiştir. 1982'de Türkiye'deki traktörleşme artış hızı ise, % 173'tür. (6)

Diğer yandan, tarımda kapitalist ilişkilerin gelişme düzeyini tesbit etmek bakımından, nüfusun niteliğindeki değişimler de önemli bir göstergedir. Bilindiği gibi tarımda kapitalist ilişkiler geliştikçe, çalışan nüfusun bir bölümü topraktan itilir. Dolayısıyla kırsal nüfusun payı, tarımdaki kapitalist ilişkilerin gelişmesine bağlı olarak azalır; kentsel nüfus ise, artar. Kuşkusuz bunda, şehirlerin, daha doğrusu sanayileşmenin belirli bir çekiciliği var. Ama belirleyici olan öge, tarımdaki kapitalist gelişmenin itici gücüdür. Kürdistan'daki kentsel nüfusun, kırsal nüfus aleyhine büyük bir hızla büyümesi, bu bakımdan ilginçtir: (Çizelge-2)

Kaldı ki, Kürdistan kır ve kentlerinin sömürgeci metropollere, Avrupa ve Ortadoğu ülkelerine verdiği göçler, çizelge-2'ye yansıyor. Ülke dışına verilen göçler hesaba katıldığında, kentsel nüfusun kırsal nüfus aleyhine daha da

Çizelge-1

Kürdistan'da işletme sayıları ve işletme topraklarının dağılımındaki değişimler.				
1950			1973	
İş. Büyük.	İş. Say	İş. Ala.	İş. Say.	İş. Ala.
1-50	58.5	18.4	66.2	15.9
51-101	21.7	20.4	15.8	13.1
101-200	11.4	21.2	12.4	21.6
201-500	7.2	18.2	3.6	11.1
500-	1.2	21.2	2	38.3

Kaynak: DPT, Tarım İşletmelerinin Yapısı

Çizelge-2

Kürdistan'da kentsel ve kırsal nüfus oranları (%)				
	1950		1980	
	Kent	Kır	Kent	Kır
Kürdistan	18.2	81.8	35.9	64.1
(18 il Or.)				

Kaynak: DİE, İlgili Yıllar Genel Nüfus Sayımı

Çizelge - 3

Kürdistan'da mülksüzleşme ve topraksız aileler oranı (%)			
	Topraksız aileler oranı		Mülksüzleşme Oranı
	1950	1967	1950-1967 Oranı
Kürdistan	22.6	35.8	14.1

Kaynak: 1950 Tar. Say. KEE, Kırsal Refah Politikaları (DPT)

büyüyeceği tartışma götürmüyor.

Ayrıca bizatihi kırsal nüfusun bileşiminde meydana gelen değişimler ve köylülüğün hızla mülksüzleşmesi de önemlidir: (Çizelge-3)

Çizelge-3'de görüldüğü gibi, toplam çiftçi ailelerinin üçte-birinden fazlası tarım işçisi haline geliyor, işçileşiyor. Mülksüzleşme oranı ise, % 14.1 artıyor.

Yine Kürdistan'daki temerküz olayına uygun olarak üretimin amacı ve niteliği de değişiyor: (Çizelge-4)

Çizelge-4, birçok şeyi gözler önüne seriyor ve Kürdistan'da "kapitalizmin kaplumbağa hızıyla geliştiği" kehanetinde bulunanların tüm iddialarını yerle bir ediyor. Kuşkusuz eğer, Kürdistan'da kapitalist egemenlik dönemi ile kapitalizm-öncesi dönemi karşılaştırırsak. . . Ki, doğru olan da budur. Ve ancak böyle bir yöntemle Kürdistan'daki kapitalist gelişme hızı saptanabilir.

Yok eğer, Kürdistan'ın Türkiye ile karşılaştırılması yeğleniyorsa (ki, A.Taş da dahil, şimdiye kadar çoğunlukla bu yön-

tem hareket noktası olarak alındı.), o zaman, Türkiye'nin de Amerika ile karşılaştırılması gerekir. Yani bu denli akıl fukarası olmak gerekir. Kuşkusuz her hata akıl fukaralığından kaynaklanmıyor. İşin içine bilinçli olarak hinlik katanlar da var. Ki, A.Taş'ın yaklaşımında bunu görmek mümkündür. Zaten onun, yeri geldikçe değineceğimiz birçok konuda kendisini zorlaması; Kürdistan'daki toprak temerküzünün kapitalist niteliğini, Kürdistan'ı Türkiye ile karşılaştırarak yadsımaya çabalaması ve "tez"ini çarpıtmalarla "güçlendirmeye" yeltenmesi bundandır. Hem "sosyo-ekonomik yapı tahlili" adı altında sömürgeciliği anlata anlata bitiremeyenlerin bunu yapması, daha da ilginçtir. Çünkü bu, herşeyden önce Kürdistan'ın bugünkü gerçekliğine gözlerini kapamak, Kürdistan'daki özel süreci ve onun karakteristik özelliklerini yadsımaktır. Ve "eşyanın tabiatına aykırıdır". Kaldı ki, kapitalist toprak temerküzü Türkiye'de daha eskilere uzanır. Hal böyle olunca, Türkiye'deki toprak temerküzünün özellikle 50'li yıllardan sonra esas hızını kaybetmiş olması; dolayısıyla günümüzde, yer yer Kürdistan'ı geriden izlemesi doğaldır. Çünkü 60'lı yıllar, Kürdistan'da toprak temerküzünün yeni yeni hızlandığı yıllardır.

Kişiyeye, aileye ait köyler, kasaba ya da kentlerde oturup büyük toprakları kontrol edenler "meselesi"ne gelince, A.Taş, bu konuda da dürüst davranmıyor. Çarpıtmalara yöneliyor. Oysa kişiyeye, aileye ait köyler, kent ve kasabalarda oturup büyük toprakları denetleyenler, "yalnızca" Kürdistan'da değil, Türkiye'de de vardır: (Çizelge-5)

Çizelge-5'de görüldüğü gibi Akdeniz bölgesi, hem kişiyeye, aileye ait köy sayısı ve hem de kasaba ya da kentlerde oturup büyük toprakları kontrol edenlerin sahip oldukları topraklar itibarıyla, Güneydoğu bölgesinden sonra ikinci sırayı alıyor. Ayrıca Türkiye tarımında kapitalizmin en fazla geliştiği yörelerden biri olan Akdeniz bölgesi, mülkiyet ilişkileri ve toprağın işletilme biçimleri bakımından Güneydoğu bölgesiyle büyük benzerlikler arz ediyor. Ve sadece bu örnek bile, kişiyeye, aileye ait köylerin, kasaba veya kentlerde oturanların büyük toprakları ellerinde bulundurmalarının, kısacası büyük toprak sahipliğinin durumunu koruması ve güçlendirilmesi olayının, tarımda kapitalizmin gelişmesine engel olamayacağını çok açık bir şekilde

gösteriyor. Hem Kürdistan'da, Türkiye finans-kapitalinin "feodal kafalı" yerli müttefikleri, ancak böyle kapitalistleşebilir. Bu nedenle A.Taş, "kaş yapayım derken, birkez daha göz çıkarmış" oluyor.

Sonuç olarak şunu belirtelim ki, Kürdistan'da üretici güçlerin geriliğine karşın üretim ilişkilerinin hızlı ilerleyişi, ülkeye kapitalist sosyal yapıyı getirmiştir. Sanayideki az gelişmişliğin, ulusal gelir, üretkenlik, randıman ve hızlı makinalaşmaya rağmen teknolojik düzeydeki düşüklüğün nedeni, Kürdistan'ın feodal ya da yarı-feodal bir yapıda bulunması değil; üretici güçlerin bağımsız gelişmelerinin baltalanması ve ülkenin zenginlik kaynaklarının sistemli bir talana tabi tutulmasıdır. Ancak mevcut gelişme düzeyi ile üretici güçler, kap-

talist üretim biçiminin hakimiyeti için gerekli minimum kapasiteye sahiptir. Kapitalizm öncesi biçimlerin kalıntıları halinde varlıklarını sürdürmeleri, yer yer kapitalist biçimlerle yan yana bulunmaları, bu durumu yadsımaz.

Devam edecek

yararlanılan kaynaklar

- 1- A.Cunhal, Portekiz'de Özgürlüğün Şafağı, Bil.Ya.,s.99-100
- 2- K.Nkrumah, Afrika'da Sınıf Mücadelesi, aktaran N.Erdem,Tür.Ulusal Sorun, s.238
- 3- DIE, 1950 Zir.Say. Neticeleri; DIE, Zir. Bünyeye ve istihsal 1960-1962; DIE, ilgili yıl. Tarımsal yapı ve Üretim; Yurt Ansiklopedisi.
- 4- A.Taş, Age, s.106-107
- 5- Zubritski, Mitropolski, Kerov, Kapitalist Toplum, Sol Ya., s.54
- 6- DIE, ilgili Yıl. Tarımsal yapı ve Üretim İst. yararlanılarak hes.

Çizelge-4

1950-1980 Yılları arasında ana ürünlerdeki artış oranları (%)						
Kürdistan (18 İl)	Buğday	Arpa	Ş.Pancarı	Pamuk	Patat.	Soğan
A Grubu (14 İl)	21.9	48.9	x	x	x	287.8
B Grubu (3 İl)	20.3	9.6	x	x	332.8	x
C Grubu (3 İl)	39.8	69.6	446.9	x	x	x
D Grubu (5 İl)	120.8	57.4	x	245.1	x	x
E Grubu (3 İl)	32.1	-7.2	x	x	x	x

(x) Buğday ve arpa hariç, diğer ürünlerden artış hızı itibarıyla baş ürün durumunda olan dışındakiler alındı.

1 - Bazı illerin, ş.pancarı ve pamuk artış oranları 1960-1980 yıllarını kapsıyor.

2 - İller artış oranı itibarıyla baş ürüne göre sınıflandırıldı.

Çizelge-5

Bölgelere göre mülkiyet ilişkileri			
Bölgeler	Kişiyeye, aileye		Kas ve Kente Otu.
	Ait köy say.	Top. Ekili Ala.Ora. (%)	
Marmara	11	1.5	15.1
Ege	8	1.1	15.3
Akdeniz	154	21.5	50.1
Karadeniz	2	0.5	6.1
Ortakuzey	7	1.0	10.5
Ortagüney	9	1.2	12.3
Kuzeydoğu	93	13.0	8.8
Ortadoğu	71	9.9	17.4
Güneydoğu	360	50.3	52.0

Kaynak: DPT, Kırsal Refah Politikası

YENİ TİP PARTİ

YENİ TİP PARTİ İDEOLOJİK VE EYLEM BİRLİĞİ TEMELİ ÜZERİNDE YÜKSELİR

ideoloji, kelime anlamı itibarıyla düşünce sistemi demektir. Kavram olarak, toplumun maddi yapısı içinde ortaya çıkan ekonomik, siyasal, felsefi, hukuksal, dinsel, sanatsal vb. düşünce biçimlerini kapsar. Ancak, marksizmlenimiz, ideolojiyi, salt düşünsel boyutuyla ele almaz; tersine bilimsel çalışmada, sınıf savaşımının pratik deneyimlerini esas alır ve varılan sonuçları geliştirir. Kısaca diyalektik ve tarihi materyalizm yöntemini hareket noktası olarak kabul eder.

Konumuz açısından ideolojik birlik, marksist-leninist ilkeleri kabul eden ve bu uğurda savaşanlar arasında sağlanan bilinçli bir birliktir. İdeolojik birliğin çerçevesini, evrensel olarak marksist-leninist ilkeler (ki, bunlar genelde yol gösterici ilkelerdir.) ve özgül koşulların verilerine dayanan tezler oluşturmaktadır. Bu görüş ve hedefler net bir şekilde programda yer alır. Bu açıdan ideolojik birliğin dayandığı temel belge programdır. Program partinin birlik ve bütünlüğünü bağlayıcılık açısından sağlar ve üyeler arasında ayrıntılı sorunlarda doğabilecek ayrılıklara rağmen, saptadığı temel belirlemelerle ideolojik birliğin korunmasını sağlar.

İşçi sınıfının ideolojisi marksizm-leninizm, bir doğma değil, eylem kılavuzudur. Bu nedenle marksist-leninist ideolojinin faaliyet kapsamı yalnızca yazıp çizme ve tartışma ile sınırlı değildir. Çünkü işçi sınıfı ideolojisi, tarihsel pratik tarafından doğrulandığı ölçüde anlam kazanır. Bu nedenle ideolojinin, örgütlenme ve eyleme bütünleşmesi gerekir. Bu bütünleşme olayı partiyi meydana getirir. Parti ideolojik bir temel üstünde yükselen siyasal-örgütsel bir birliktir. Bir örgüt etrafında örgütlenmenin kendisi de eylem

birliğidir. Örgütlenme ilkelere tüzükte yer alır. Tüzükte belirlenen kurallara bütün üyelerin uyma zorunluluğu nedeniyle parti birlik ve bütünlüğünü korur ve disiplini pekiştirir.

Parti birliği, parti üyelerine, onların arzu ve isteklerine aykırı olarak "yukardan" dayatılan bir şey değildir. Partiye giren bir kişi, onun program ve tüzüğünde belirlenen ödevleri gönüllü olarak yükümlenir ve bunun bilinciyle hareket eder.

Açık tartışma ve eylem birliği

İdeolojik ve eylem birliği olmadan, leninist parti bir yana, herhangi bir ciddi örgütten bile bahsedilemez. Eylem birliği, parti disiplininin temel bir ögesidir. İşçi sınıfının öncüsü bir parti, milyonların tek bir insan gibi davranmasıyla karakterize edilir. Lenin bunu, "Yetkili organlar karar aldıktan sonra parti üyeleri olarak, hepimiz tek bir insan gibi davranmalıyız." şeklinde ifade eder.

Parti içindeki eylem birliğinin temeli, parti program ve tüzüğünün kabulünde ifadesini bulur. Leninist partinin eylem birliği, sınıf disiplinine dayalı çoğunluğun iradesini, azınlığın kabul etmesidir. Çoğunluğun iradesi, açık tartışma ve eleştiri özgürlüğü temelinde oluşur. Bu şekilde oluşan çoğunluk iradesine bilinçli bir şekilde uyulmazsa, partide eylem birliğinden söz edilemez. Eylem birliği, partinin asli faktörlerinden biridir. grupların "liberalizmi", "özgür ideolojik mücadelesi" ile parti örgütünün demir disiplini ve ideolojik birliği birbirine karıştırılmamalıdır. Bunlar kökten farklı olgulardır. Lenin parti birliğine birincil derecede önem verirdi. Ama parti birliği, partinin ideolojik

monolitikliği üzerinde oluşur. Çünkü o, mekanik bir birlik değildir. Ayrıca bu birlik, şaşakçılık, dalkavukluk, evet-efendimcilik ve yönetici ögelere yağ çekmek üzerine temellendirilemez. Ve bu birlik, kapı aralarında haince dedikodu ve "bölünme korkusuyla" partinin, oportünizme peşkeş çekilmesi yoluyla da asla sağlanamaz. Çünkü parti üyelerini biraraya getiren, onları tek bir yumruk gibi birbirine kenetliyen ve çelikleştirilen temel etken, haklı, ortak ve yüce bir dava uğruna verilen mücadeledir.

Leninist parti standartlarına uygun, partinin programı ve hedefleri çerçevesinde yapılacak parti içi açık tartışma ve ilkeli eleştiri, eylem birliğini bozmaz. Aksine parti birliğini ve çelik disiplini geliştirir. Ancak partinin eylemde tek bir yürek ve tek bir yumruk gibi olmasına hizmet eden eleştiri ya da açık tartışmanın, anlamı ve sınırları da son derece önemlidir. Çünkü bu, aynı zamanda yapıcı eleştiri ile parti düşmanı görüşlerin birbirinden ayrılmasında bir araç işlevi görür. Örneğin Bolşevik Partisinde yaşanan somut bir olaya ilişkin tartışmalar, bu bakımdan ilginçtir.

RSDP 4. Kongresinde menşevikler parti yönetimini ele geçirirler. Çeşitli parti örgütleri, menşevik MK'ne, Kongre kararlarının hangi sınırlar içinde eleştirebileceklerine ilişkin sorular yöneltirler. Menşevik MK, bu durumu değerlendirir ve kararını bir genelge ile parti örgütlerine bildirir:

"1- Parti basınında ve Parti toplantılarında, kendi kişisel kanılarını dile getirmesi ve kişisel fikirlerini savunması için herkese tam özgürlük tanınmalıdır.

"2- herkese açık siyasal toplantılarda parti üyeleri kongre kararlarına ters düşen

ajitasyon yapmaktan kaçınmalıdır.

"3- Böyle toplantılarda hiç bir parti üyesi kongre kararlarına ters düşen eylem çağrısı yapmamalı, ya da kongre kararlarıyla uyumsuz kararlar önermemelidir."(V.I.Lenin Büt. Es.)

Görüldüğü gibi oportünist MK'nin amacı açık, ilkeli eleştiriye boğmak, farklı düşüncelere kilit vurmak. Eleştiriye, eylemde birliği bozuyor diye "disiplinsizlikle" vurmak, üst organların kararlarına uyulmadı diye devrimci düşünce ve öğelerin tırpanlanması için ortam hazırlamaktır. Oysa böylesi önemli bir genelge yayınlanmadan önce, sorunun, parti yayın organında ve parti içinde tartışılması gerekirdi. Bu gerçeğe dikkatleri çeken Lenin, haklı olarak söz konusu kararlara karşı çıkıyor, bunun altında yatan oportünist örgüt anlayışını açığa çıkarıyor ve mahkum ediyor:

"Bu kararın içeriğine bakınca bazı garip noktalar görüyoruz. Karar diyor ki, 'parti toplantılarında' kişisel görüşlerin dile getirilmesi ve eleştiri (1.Madde) için 'tam özgürlük' tanınacaktır, ama 'açık toplantılarda' (2.Madde) 'hiç bir parti üyesi kongre kararlarına ters düşen eylem çağrısı yapmamalıdır.' Oysa bakın bundan ne çıkıyor: Parti toplantılarında, parti üyelerinin kongre kararlarına ters düşen eylem çağrısına hakkı vardır, açık toplantılarda ise onlara 'kişisel görüşlerini dile getirmek için tam özgürlük tanınmaz'!!

"kararı kaleme alanların, parti içinde eleştiri özgürlüğüyle partinin eylem birliği arasındaki ilişki üzerinde tamamen yanlış bir anlayışları vardır. Parti programının ilkelerinin sınırları içinde eleştiri yalnızca parti toplantıla-

Baştarafı sayfa 6 "da

Ama Pinoche devrimcilere olan korkusundan dolayı arabasını değiştirmişti. Yolda kendi taksisine muhafızlarını bindirmiş, kendisi de diğer taksiye geçmiş. Onun taksisinde olan muhafızların tümü öldü. Pinoche o defa kurtuldu; ama bu kez kurtulamaz.

H.Gel -Hapishanelerle bağlantınız var mı? Onlar silahlı mücadeleyi nasıl karşılıyorlar?

M.Reyes-Onlarla ilişkilerimiz var. Gizliden haber ve mektup iletiyorlar. Silahlı mücadelemizi doğru,hatta zorunlu görüyorlar. Hapisteki diğer siyasi örgüt üyeleri de bize dayanışma dileklerini iletiyorlar.

H.Gel -Diğer siyasi örgüt ve partilerle ilişkileriniz nasıldır?

M.Reyes-Aramızdaki ilişkiler çok iyi ve sıcak ilişkilerdir. Komünist Parti'si Sosyalist Parti ve MIR (devrimci Sol Hareket) ile mücadele birliği içindeyiz. Biz, FPMR olarak Komünist Partinin diğer sol partilerle oluşturduğu MDP (Demokratik Halk Hareketi)nin üyesiyiz. MDP bugün, onbinlerin katıldığı protesto yürüyüşlerini örgütleyerek kitlesel bir mücadeleyi sürdürmektedir. MDP'nin kitlesel mücadelesiyle bizim

yürüttüğümüz silahlı mücadele biribirini tamamlamaktadır.

H.Gel -Kürt halkını tanıyor musunuz, Kürt halkının mücadelesi hakkında söyleyeceğiniz varmı?

M.Reyes- Kürtlerle ilgili bazı bilgilere sahibim. Kürdistanın dört parçaya bölündüğünü; Kürtlerin çözülmemiş bir ulusal sorunları olduklarını biliyorum. Onların, dün monarşiye karşı yürüttükleri silahlı mücadeleyi bugün Saddam ve Humeyni'ye karşı yürüttüklerini ve yürüttükleri bu ulusal savaşımın haklılığını biliyorum.

H.Gel -Şili basını Kürtlerden bahsediyormu? Siz özel kaynaklardan mı gelişmeleri izliyorsunuz?

M.Reyes-Kürtlerle ilgili İspanyolca yazılmış çok az kaynak var. İngilizce yazılmış kaynaklardan faydalandım. Ben Ortadoğu'da, Filistin ve Kürdistan üzerine İngilizce eserler okudum. Ayrıca, Özellikle Filistinlilerin ve Kürtlerin yürüttükleri mücadelenin askeri yönünü çok iyi inceledim.

H.Gel -Bu inceleme sonunda nasıl bir yargıya vardınız.

M.Reyes-Çıkardığım sonuç şu: Kürtler de, Filistinliler de gerçekten savaşçı, yigit ve korkusuzlar. Gerilla taktiklerini

çok ustaca kullanıyorlar.

H.Gel -Kürdistan'ın Türkiye'nin işgali altında olan parçası hakkında bildikleriniz. ?

M.Reyes-Kürdistan tarihiyle ilgili fazla bir bilgiye sahip

değilim. Ancak bilebildiğim kadarıyla, Türkiye'nin işgali altındaki Kürdistan parçasının, İran ve Irak'taki Kürtler kadar sürekli devam eden bir savaş geleneği yok. Bilebildiğim kadarıyla en güçlü gerilla savaşı Irak Kürdistanında veriliyor. Türkiye'de de Şili'de olduğu gibi emperyalizmin uşağı tirancı bir diktatörlük var. Kenan Evren ikinci Pinoche'dir. O da ABD'nin emirlerini yerine getirmekle görevli bir halk düşmanıdır. Türkiye'deki Faşist yönetimin Kürt halkına yönelik baskılarını zaman zaman basın ve yayınlardan öğreniyoruz.

Fakat şu bir gerçek ki, Kürt halkı da, ezilen diğer halklar gibi, elbette zafere kavuşacaktır. Ezilen halkların kurtuluşuna olan inancım budur. Bu halkı biraz tanıdıktan sonra Kürtlerin kurtuluşuna olan inancım daha bir arttı.

H.Gel -Gazetemiz aracılığıyla Kürt halkına iletceğiniz bir mesaj var mı?

M.Reyes-Kürt devrimcileri-

nin Şili halkıyla ve devrimcileriyle sıcak bir dayanışma içinde olduklarını yoldaşlarımızdan öğreniyoruz. Kürt halkı ve diğer ülkelerdeki dostlarımız bize yardım ediyorlar, dayanışma gösteriyorlar. Ve haklı olarak, bizden, Tirancılığı defetmemizi bekliyorlar. Biz halkımızın ve tüm dünya ilerilerinin bu istemini yerine getirmek için mücadelemizi sürdürüyoruz. Dünyanın değişik alanlarında ezilen halkların sürdürdüğü mücadele emperyalizmi zayıflatıyor, bizleri de güçlendiriyor. Bizim Pinoche'ye vurduğumuz her darbe K.Evren'e; sizin K.Evrene vuracağınız her darbe Pinoche'ye vurulmuş demektir.

Ezilen halkların önünde birleşip mücadele etmekten başka bir yol yoktur. Kürt halkının önünde de bu yol vardır. Birleşinler ve mücadele etsinler.

FPMR'den Kürt halkına selam der, devrimci mücadelesinde başarılar dileriz.

H.Gel -Teşekkür eder, biz de Şili halkının verdiği şerefli mücadeleyi candan destekler, çalışmalarında başarılar dileriz.

*****

YENİ TIP PARTİ

Baştarafı s. 11"de

rında değil, yığına açık toplantılarda da özgür olmalıdırlar. Böyle eleştiri ya da 'böyle ajitasyon' (çünkü eleştiri ajitasyondan ayrılmaz) yasaklanamaz. Partinin siyasal eylemi birlik içinde olmalıdır. Ne açık yığın toplantılarında, ne de parti başınında belli eylemlerde birliği bozucu hiç bir çağrıya hoşgörü gösterilemez.

"Apaçık ki, MK eleştiri özgürlüğünü yanlış ve çok dar, eylemde birliği ise yanlış ve çok geniş tanımlıyor.

"Bir örnek alalım. Kongre Partinin Duma seçimlerine

katılmasına karar verdi. Seçimlere katılma çok belli bir eylemdir. Seçimler sırasında (örneğin bugün Bakü'de olduğu gibi) partinin hiç bir üyesinin, hiçbir yerde halkı oy kullanmamaya çağırma hakkı yoktur. Ne de seçimlere katılma kararının 'eleştirisine' bu dönem boyunca hoşgörü gösterilebilir. Çünkü gerçekten seçim kampanyasının başarısını zedeler. Ancak, seçimler duyurulmadan önce, seçime katılma kararını her yerde eleştirmeye parti üyelerinin tam bir hakkı vardır. Doğal olarak, bu ilkenin pra-

tikte uygulanması bazen uyumsuzluklara ve yanlış anlamalara yol açacaktır. Ama tüm uyumsuzluklar ve yanlış anlamalar yalnızca bu ilke temelinde partinin onuruna yarışır bir biçimde çözümlenebilir. Oysa Merkez Komitesinin kararı çözümsüz bir durum yaratıyor.

"MK'nın kararı öz olarak yanlışdır ve parti tüzüğüne ters düşmektedir. Demokratik merkezîyetçilik ve yerel parti örgütlerinde otonomi ilkesi, belli bir eylemde birliği bozmadığı sürece, genel ve tam eleştiri özgürlüğü anlamı-

na gelir. Bu partinin karar verdiği bir eylemde birliği bozan ya da güçleştiren tüm eleştiriyi dışında bırakır."(V.I.Lenin Age.)

Bu örnek hiç bir çarpıtma ya ve yanlış yoruma yer bırakmayacak denli açıktır. Partinin siyasal eylemi birlik içinde olmalı, ama partinin eylem birliğini bozmadığı sürece. . Parti üyelerinin tam ve özgür

eleştiri hakkı da olmalı, ve şu ya da bu gerekçeyle açık tartışma ve eleştiri hakkına ambargo konulmamalıdır, konamazda.

J1 rûpela 16-an ev rewşa ha hin ji destpêkê ve dibe derbeke mezin ji bo doza gelê kurd. J1 lewre Dr. Beytar Nuri Dêrsîmî dibêje ku ; ” di nav Kurdistan Teali Cemiyeti de, rola Seid Abdulqadir, bi zanati an bi nezanti ji tirkan re ajaniyê kiriyê.”

L1 Koçgiri û Dêsimê Destpêka Xebatên Siyasi

D1 dawiya mehên 1918-an de di bin seroketiyê Eli Şan, Eli Şêr û Dr. Beytar Nuri Dêrsîmî (di serhildana Koçgirê de Dr. Beytar Nuri Dêrsîmî wek qumandanekî duyemî ci girtiyê) li herêmên Zara, Divrigê, Hafik, Kangal xebatên siyasi û rêxistinî destpê dikê. Wek Dr. Nuri dêrsîmî dibêje, di demeke kurd de li gelek herêman liqên siyasi û rêxistinî pêktê. J1 bo hezîriya pêkanîna karûbar serhildanê civîna yekemîn û ya giring li qeza Kangalê, li nehya Yellice pêktê û biryarên giring tên girtin. L1 gor van biryaran, divê heyani dawiyê, Kurdistan bête parastin, di nav sinorên Diyarbekir, Wan, Bedlis, Eleziz, Dêrsîm û Koçgirê de, ji bo avakirina Kurdistanek serbixwe, divê bi şereki çekdari, tekoşin bête domandin.

L1 gor Nuri Dêrsîmî, programa wan weha ye:

”Pêşî li Dêrsîmê dê serxwebûna Kurdistanê elan bûbûya. Ala Kurdistanê li Hozatê bihata dalqandin, hêzên kurd yê netewî, dê li ser heta Ercincanê, Elezizê, Meletiyê bihatan heta Sêwasê û li wir, bi aweki resmî ji hukumeta Anqerê naskirina serxwebûna Kurdistanê bihatan xwestin. Dê tirkan vê daxwazê qebûl bikira, ji ber ku ev daxwaz, bi hêzên me yê çekdar dahatin parastin. Dema me gava pêşin bi serfirazî avêt, ji bo piştgiriya tevayîya Kurdistanê êdî gumana me tune bû. J1 ber ku daxwaza her kurdekî niştîmanperwer ew bû ku zencirê koledariyê bîskine û bavêje.” (END N.Dêrsîmî rû 130)

Lê mixabin pêşveçûn li gor daxwaza û programa wan ne

dibû. J1 aliyê din ve ji bo pêkanîna û serfirazbûna ev programa jorin, xebateke dûr û dirêj bi xurt, zanin û xwedi pêşengiyekî xwerist dixwest.

Destpêkirina Şerê Koçgiriyê

L1 herêma Koçgiriyê, teqandina yekemîn, di Temûza 1920-an de destpêkir. D1 bin qumandariya Mîsto (serok eşîreke bû) de li Zerayê davê jin ser qerekola Çulfa Eli. Piştî vê êrişê, teqandin û êrişên din, li pey hevdu domkirin. Şer roj bi roj ber fireh bû. Kontrola Kangal û Zarayê dikeve destê kurdan. D1 Tebaxa 1920-an de serokê eşîra Şadan Paşo davêje ser mufreza tirkan — cebîlxane tinin Kuruçayê — mufrezê dil dikin. Dest didin ser cebîlxanan û Refahiye digrin. D1 qonaxa hukumata tirk de ala kurdan dadîçkinin. Şer geş û fireh dibû. Mustafa Kemal ji li gel hukumeta xwe dişewirîya û li dek û dolabên nû digeriya. Ji herêmên Kurdistanê, li ser navê ”parlementerên Kurdistanê” 72 parlementerên ”kurd” anî parlemenyo ya Ankarê. Wan 72 kesên bi pêşniyariya M. Kemal telgirafan şandin dewletên ihtilaf û di telgirafan de dan xuyakirin ku gelê kurd dixwaze piştgiriya hukumeta Tirk ya Ankarê bike û naxwaze ji tirkan biqete. J1 aliyekê din ve ji, hukumeta Kemal, heyetan pêk daniya û wan dişiyandin Kurdistanê da ku di nav kurdan de têkiliyên nû pêk binin û kurdan bixapinin.

L1 ser herêmên serhildanê şer berdewam dikir. Kurd her ku diçû xurt dibû. L1 gor raporên ku ji Dêrsîmê digihîya Koçgiriyê, li Dêrsîmê 45 hezar hêzên çekdar amade dibûn. Eli Şêr bi xwe vê rapora ha pêşkêş dikir. Disa li gor programa wan divê serhildan bi tevayî di bihara 1921-an de destpê bikira. J1 lewre di demsala zivistanê de girêdana têkiliyên navbera Koçgiriyê û Dêrsîmê ne hêsa bû. Lê carek teqandin li Koçgiriyê destpêkiribû, pêşî nedahatin girtin.

D1 roja 20.10.1920-an de li çiyayê Dumurçayê, ji aliyê eşîra Canbegan ve posta tirkan a Sêwas-Kangal-Divrigê hat stendin û midûrê postexanê hat kuştin. D1 eyni rojê de Dr. Nuri ji aliyê hukumeta Tirk ve tê girtin. L1 ser girtina Nuri Dêrsîmî Seid Rîza, ji M. Kemal re telgirafek dişeyne, berdana Nuri Dêrsîmî dixwaze. Ger hukumeta Tirk wi ne de dê Seid Rîza bi hêzên kurd êrişî Sêwasê bike. M. Kemal li hember tehdida Seid Rîza neçar ma xeber ji waliyê Sêwasê re şan û Dr. Nuri Dêrsîmî

berdan. Edî rewşa Sêwasê ketibû xeterê. M. Kemal ji her alî ve ordiya xwe dişandin hawariya Sêwasê. Lê ordiya tirk newêra bû raste rast bi hêzên kurd re bikeve şer.

D1 6 ê Adara 1921-an de hêzên kurd, dorali ji Umranîyê stendin. Umriye ket destê kurdan. Qumandarê tirk Halis, ji aliyê mahkema kurd a eskeriyê ve cezayê kuştinê girt. Bi vê serfiraziyê re ala kurdan li qeza Umranîyê hat bi dardakirin.

L1 her çar herêmên serhildanê, şer berdewam dikir. Ordîya tirk ji gelek bajaran hat herêma şer. Her ku diçû rewşa kurdan ber bi têkçûnê diçû. Hêzên Dêrsîmê nikaribû xwe bigihînin hawariya şerê Koçgiriyê

Qumandariya ordiya tirk a herêma serhildanê ketibû bin berpîrsiyariya Nureddin Paşa. D1 14 ê Adara 1921-an de seferberlik elan bû. Riyên Sêwas-Kangal-Meletiyê — Eleziz û Sêwas û Zera ketin destê ordiya Tirk. L1 çar aliyê Koçgiriyê, hovitiyê nedîti berdewam dikir. Hêzên Topal Osman, gundên ku teslim dibûn zarok bi jinan, bi malan ve dişewtandin. D1 nav wan zarokan de kurê Dr. Nuri Eli ji hate şehit kirin. Qumandanê ordiya Tirk Nureddin Paşa diçû ku; ”li Tirkîyê yê ku dibêjin zo (ermenîyan qest dikirin) û yê ku dibêjin lo (ew ji kurdan qest dikirin) dê wan ji bîni ve ji navê rakin”

Minakên Xiyanetê û Têkçûna Serhildanê

Wek ku di serhildanê din de ji hatiye ditin, di serhildana Koçgiriyê de ji, em rastê minakên xiyanetê tîn. Em ji wan minakan çend nişan bîdin: Serokê eşîra Ginyan, Murat Paşa, Piştî ku bi heci axa (axayê Kangalê yê ku mirovê Ittihat û Teraki ye) re bi dîzi têkili dani. Dest bi xiyanetê kir. L1 gor pêkanîna plana Murad Paşa û Heci Axa, ji bi teslim kirina cebîlxanan, Murad Paşa gaziyê qumandarê Cepha Celalî dikê. J1 cephê 3 qumandar tîn qonaxa Murad Paşa. 40 çekdarên Murad Paşa tîn hundirê qonaxê û wan 3 qumandarên kurd (Seyid Eziz, Zalım Çawîş û Huseyin Çawîş) wan digrin û dibin girtixana Sêwasê ya eskeriyê. D1 navbera 24 saetan de cezayê bi dardekirinê didin wan û di ci de ji karê bi dardakirinê pêk tinin. L1 ber darê sêpê hersê qumandanên kurd weha dibêjin: ”Biji Kurdistan, biji Kurdistan Teali Cemiyeti! Bimre Nureddin Paşa!” U bi hev re merşa kurdiya netewî dibêjin.

L1 ser van xiyanetan, ji bo domandina şer tû çareki nemabû. D1 bin qumandariya Dr. Nuri, Eli Şêr û yê din de, di çiyayên Divrigê-Kuruçay-Arabkirê de Ser dikin û derbasê herêma Dêrsîmê dibin. Herweha êdî serhildana Koçgiriyê 1921 ê de têk diçe.

D1 analîza nîvîsê de ji baş tê diyarkirin ku sedemên têkçûna serhildana Koçgiriyê di nav civata kurd de rewşa eşîrtî, axatî, begitî û ji aliyê din ve ji alevî û sûnîtî roleke mezin û giring dilîze. Ev rewşa ha ji yekitiya kurdan re dibe alûz û astengên mezin. Serhildan di qadeke teng de ma. Baş hezîriya xebata siyasi û leşkerî ne hate kirin. J1 destpêkê de Kurdistan Teali Cemiyeti dibe du alî. Hinekî nakevîn nav şer. Serhildan ji otorîteke merkezi bê par dimîne. L1 hember dek û dolabên dewletên hinek serok Eşîr zû tîn xapandin. Hêzên Tirkan li gor yê kurdan gelek zêde û xurt in.

LI SWÊDÊ HAVÎN Û ZIVISTAN YEK IN

Piraniya swêdiyan di rojên tav û germ de naçin kar. Êvaran li televizyona xwe temaşe dikin, bi taybeti li rapora hewayê temaşe dikin, ku heger rapor xweşî û tavê pêşkêş bike; hema di ci de radîgihî telefonê xwe û ji bo beyani (sibê) xwe nexweş didin nivisandin. Beyani têr û tije radizîn. Ew roj dereng ji xewê radibîn. Taştîyeki mirani pêk tinin. Û çenteyên xwe yê mezîn û fireh tije alev dikin û riya beravê (plajê) dikudin. Wey babo di çenteyên swêdiyan de çi tinin? Ji radyo-teyibê bigir, hetani xawli, sabûn, melhem-şampuwana, xwarin-veşwarin, derpê û siwan ûhw. . . Van çenteyên qirase û tirtire davêjin milê xwe û bi beravan û tavê ve dimeşin. . . Hin nagihin beravê cilên xwe ji xwe dişimtin, bi tenê derpiyê kî nî ser xwe dihêlin. Xwe tazi dikin. Melhemên tavê di laşê xwe de didin û çavên xwe didin nav çavên tavê. Wek tîrxanan vedizêlin. Bi xwedê êdi

marê kor ji herê binê wan, disa ji erdê hêz nadin xwe û ranabin. Bi saetan di bin tava germ de wilo radizîn û carinan xwe virde û wirde diqelbin.

Hûn dibin havinan Swêd çiqas xweş û geş e! Heger hûn bi yamîna kî hûn dê havinan bîn Swêdê. Çawa? Bîrayê min tu ji wi ali ve çewt difikiri. Na, ne wek te ye! Ji wê ali ve hiç kovan û xeman mexwe. . . Dîxwazi macir û dîxwazi turist be, xem û ferq nîn e. Ya giring baş hatina te ya swêdê ye. Ji birneke hatina te ya havinê; hinek hatina zivistanan ji baş dibin; lê ez na! Ez baş dizanim, dê tu çend rojên pêşî bêji " na lo, wele vîra ne xweş e. Hewya min li vîra naye. Her çiqas welatên wan xweş be ji, ji wan re xweş e, ji min re çi? Min ji nuha ve bêriya welat kirîye. Ez dê di demeke pîr nêz de vegerim. . . "

Çawa, tu yê weha nebêji? Na, na bîra , na, na xwişkê, ka em nemrîn, ne dûr e, hetani salek- du sal em dê hevdu bibin. Na lo, wele bi Mihemed û bi Îsa ez bi te henek û qerfan nakim. Ezbeni zêde serê min e ku ez bi te tînaz û qeşmeriyan bikim. Na, na tîka dikim, li min bibore! Ezbeni tîka min ji te ew e, ku tu peyva min nebiri û ez dixwazim, divê babetê de serpêhatiyêke xwe ji te re berpêş bikim. Serpêhatiyên min, tew tewww. . . ne yek û ne dido û ji deh ne. . . Tu dixwazi guhdariya yekê ji wan bikî? Çawa? Baş e. Evcar ez nîzanîm, ji kîjan û ji ku destpê bikim. Belê:

Belê ezbeni, baş tê bîra min, sal 1983ê

bû. Û li Swêdê demsala havinê destpêkiribû. Weki ku hinek berê ji min ji te re qala havina Swêdê ji kir, havineke weha germ û xweş bû. Di rojêke weha germ û xweş de telefona min ji, bi kêf û hêz lêket. Min telefonê bilind kir, dengêki biyani "alo" got. Min bi "alobûna" wi re navê xwe got. Wi li min pîrsi û pê re ji got, " ma te min nas nekîr." Min got; " na bîra, li min bibore, dengê te ji min re biyani hat." Wi, gotina min di devê min de girt: "Ev çî kurmanciyê tu xeber didi? Ez ji te tîşteki fam nakim. Ev zîmanê Îsveçiyana (swêdiyan) e, çi ye?" Min bersiva wi da; " na keko, ez kurdi xeber didim. Yani li kusûrê min mêze neke, dengê te ji min re xerib hat, min te nas nekîr. xuya ye, ku tu nûhati yi, vîra Swêd e, ciyê nivîskar û zîmanzan û politikvanên kurdan e. Ji ber wê yekê bibe-nebe, piçêk tesir li me ji dike. Ka tu kî yi, ji kerema xwe re tu kari navê xwe bêji? Bi rasti min dengê te nas nekîr."

Lê ez, zêde dirêj nekim û serê we ne êşînim, piştî hewqas galegal mênîkê me navê xwe got. Kî be baş e? Hevaleki min yê kevnê canî- manî derket. Bi rasti divê ew weha-nermo-germo neye naskirin, ji

ber ku min gelek jê hez dikir, min jê re weha digot. Lê biborin, bila hevalê min çewt û şaş neye naskirin, bi rasti û bîngehê xwe de ew hevaleki çekdar û bombeavêj bû. Tûj bû wek isot. Xetere bû wek barût. . . Li welat ew kesên ku pê re qala çek nekîra, ji xwe bi wan re ne dipeyiviya. Ew bi xwe ji militanê rêxistîneke bombeavêj bû. Li welat carinan bi min re dipeyiviya, ew ji, ji ber ku em hevalên hev ên biçûkayîyê bûn. Beri tûjbûna wi, gelek serpêhatiyên me yê rengin hebûn. Ew çax me hêkek li hev par dikir. Lê dema ku ew tûj û çavsor bû, rewş hat guhartin. Evcar, dema em bi hev re dipeyiviyan, bi rasti ne peyivandin bû. Şer bû. Lê disa min wi idare dikir. Wi çiqas gotinê çors ji , ji min re digot, min nerm- nerm dida ber. didit, ku ez pê re şer nakim, hema di ci de xatir ji, ji min nedixwest û dida rê û diçû.

Çend sal piştî hatina cunta 12 ê Ilonê, min di derheqê wi de hinek agahdari girt bû, ku ew çêrên (dijminên) şoreşgerên ku derdikevin derê welêt dide. Dîbêje ku, "ew kesên ku derketine Ewropayê, êdi ne şoreşger in. Kesên şoreşger divê li çiyayên Welêt şer bike. . . "

Dema ez pê re di telefonê de dipeyiviyam dev û serê min ne li hev bûn. Ez hem

pê re dipeyivim û ji aliyê din ji, difikirim, gelo ev hevalê bombeavêj çima hatiye Swêdê. Gelo ew ji hatiye iltica bike? Na, ne mumkun e. Dibe ku ji bo hinek karên mezîn û giring bê. . . Min ne xwest, ez di telefonê de jê pîrs bikim. Min pîrsa wi kir û jê pîrsi:

"Tu li ku yi, ez bê me binim malê?" Wi ji min re spas kir û got; "ez niha li ba hevaleki me sibê were, em dê hevdu bibin."

Beyani ez zû rabûm û çûm ba wi. Di pey xweş-bêşê de, me hevdu ji aliyê politik ve ji wezînan. Di warê ideolojîk û politik de tê de guhartîneke nû û zêde çê nebûbû. Bi tenê dev ji rêxistîna xwe ya bombeavêj berdabû. Di hinek meseleyên biçûk de, ji wan cûda difikiriya. Ew ji karê teknîkî û organizê bû. Wi bi xwe ji digot, "van tîştan ne sedê cûdabûnê ne," Lê ew bi xwe ji nikaribû sedemên cûdabûna xwe bide diyarkirin. Min di hevalê xwe yê canî- manî de, na di yê bombeavêj de tek guhartînek dit , ku ew ji, guhartîna fizîkî bû. Xortaniya wi çûbû. Por ji pêş ve gelek weşiya bû. Her çiqas kêmbû ji disa di ruyê wi de çend çîqir peyda bûbû. Min xwest ku ez wi piçêk bicerbinim; min çend zixt lîxist. Heywax li min û hefsed bavê min!. . . Ya ku min dit gurê maco yê serê çolan nebîne. . . Bi hêrs û literatoreke nû û tûj, kevir û kuçan li min barand. Ji pasîfîzmê û konfora Ewropayê destpêkir û

hemû "izman" gîş li min barand. Min guhdariya wi kir, heta ew rawesta. Nexa zîkê xwe daxist. Min wi girt û ani merkeza Stockholmê. Min xwest, ez hevalê xwe li sûka bajêr piçêk bigerinim û peytext pê bidim naskirin. Havin bû û hewa ji gelek xweş bû. Em li sûka Stockholmê hûrik- hûrik digeriyan, wilo di ber çend dikanên eşyayên elektrîk de derbas bûn. Dema em rasti dikanên elektrîk dihatin, heval, ji temaşeyê têr ne dibû. Min xwe negirt û jê pîrsi: " Tu hewqas li çî dinêrî gelo, tîşteki giring li vê derê nîn e?" Wi bi awîreke tîrş li min nihêrî û veşer: " Ji bo te dibe, ku ne muhim be, lê ji bo min, ev dûrbîna ha gelek muhim e."

Em hinek ji meşiyana, evcar di dikaneke de çavên wi bi tûmbê xwewê (uykutulumbu) ket, gazi min kir, "ka were bazar bike, bihayê wê çi ye?" Di wan rojan de, li ser hev ji min re telefon dikir û me hevdu li sûkê diditin û em der dike-

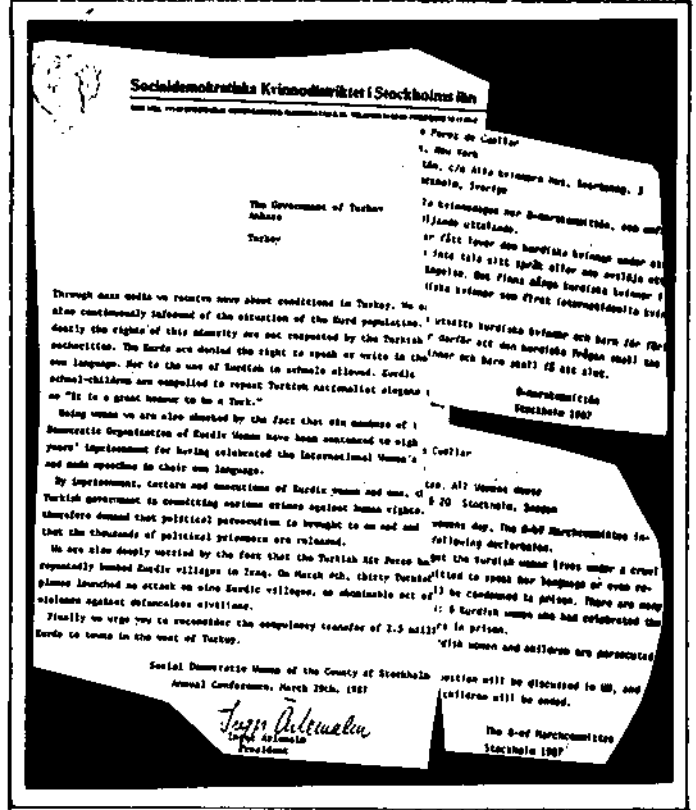
KÜRT KADINLARININ ÇALIŞMALARI ÜRÜN VERİYOR

Stokholm'de çalışmalarını sürdüren Kürt Kadınlar Derneği, son aylarda faaliyetlerini yoğunlaştırdı. İsveçli ve değişik göçmen kadın dernekleriyle geliştirdiği ilişkiler olumlu sonuçlar vermeye başladı. Kürt halkıyla ve kadınlarıyla dayanışmanın belli boyutlar kazanmasını sağladı. Geliştirilen sıcak ilişki sonucu, Kürdistan'da gelişen olaylar karşısında gerekli duyarlılığı gösteren çok sayıda kadın kuruluşu faşist Evren ve Saddam'a protesto telgrafları yolladılar.

Stokholm Sosyal Demokrat Kadınlar Örgütünün Kongresine sunulmuş onaylandıktan sonra Kenan Evren ve Saddam Hüseyin'e yollanan ilk iki telgrafta, iki sömürgeci devletin kendi aralarında var olan ve Kürt halkını yok etmeyi amaçlayan "sınır" ötesi hareket

andlaşması kınandı. Türk ordusunun her vesileyle, Güney Kürdistan'a saldırması ve Kuzey Kürdistan'da Kürt halkına uyguladığı asimilasyon ve zorunlu göç yasası protesto edildi. Bu telgrafların onaylandığı kongrede ayrıca Kürdistan ve Kürt kadınlarıyla ilgili geniş bir informasyon, delegelere sunuldu ve ilgiyle izlendi.

Üçüncü telgraf, 8 Mart Uluslararası Kadınlar Günü nedeniyle, Kürt Kadınlar Derneğinin de içinde yer aldığı ve 26 Kadın örgütünün katılımıyla oluşan 8 Mart Komitesi tarafından hazırlanarak Birleşmiş Milletlere Gönderildi. Bu telgrafta da Kürt Halkı ve Kürt Kadınları üzerinde var olan yasak, baskı ve insanlık dışı uygulamalar verilerle birlikte dile getirildi.

YÜKSELEN İŞÇİ VE ÖĞRENCİ...

Baştarafı Sayfa 1'de

bir kıvılcım oldu. 1933-34 yıllarında Nazi Almanya'sının M. Eğitim Bakanlığınca yürürlüğe konulan ve öğrencileri faşist devletin çarkına bağlayan uygulamanın bir benzeri olan bu yasa tasarısı, üniversitelerde büyük tepkilere yol açtı. Nisan ayı ortalarında başlayan öğrenci protestoları; direnişler, yürüyüşler, açlık grevleri başta İstanbul, Ankara, İzmir, Adana ve Bursa olmak üzere,

örgütlü bir şekilde birçok üniversite kentlerine yayıldı. Kamuoyu ve geniş demokratik çevrelerce desteklenen öğrencilerin özerk üniversite ve örgütlenme talepleri doğrultusundaki eylemleri, hükümet ve polis gaddarca saldırılarına hedef oldu, oluyor. Yüzlerce öğrenci gözaltına alınıyor, acımasız işkenceler ve tutuklanmalar devam ediyor. Direnişlerini sürdüren öğrenciler, gözaltındaki arka-

daşlarının serbest bırakılmasını sağlamak için birçok yerde açlık grevlerine başvurdular.

Tüm bu vahşi saldırılara ve sosyal demokrat şeflerin direnişi bırakma "tavsiyeleri"ne rağmen, öğrenciler eylemlerini genişleterek sürdürüyorlar. Devrimci bir çizgide gelişme gösteren gençlik direnişleri, grevdeki işçilerden, halktan ve ilerici aydınlardan geniş dayanışma ve destek görüyor.

Bugün demokratik öğrenci

hareketinin önünde duran akademik-demokratik mücadele, giderek anti-faşist, anti-emperyalist ve anti-sömürgeci savaşımına bütünleşerek sürecektir. Türkiye'de yükselen işçi ve öğrenci gençliğin direnişleriyle dayanışma içinde bulunmak, faşizme, emperyalizme ve sömürgecilğe karşı, devrimci yığınsal çıkışları örgütlemek önümüzde duran önemli görevlerden biridir.

● ● ●

LI SWÊDÊ HAVÎN...

J1 rûpela 14-an

tin seyranê. Çavên wi tim li çekên nêçîrê, kincên germ, tulumbên xewê, matere û yê wê wan bûn. Carinan bê hemd me dibirîn dikanan û bî me bazara wan didankirîn. Xwe ranedîgirt û digotin: "Ez hinek pere berhev bikim û pasaporta xwe bigirim; ez dê van eşyên ku ji bo gerila pîwîstê, bikirim û vegerim welêt."

"Paşê!"

Paşê roj bî roj û meh bî meh telefon kirinên me, kêmbûn. Lê, disa me di çend mehan de carek an jî hevdu re telefon dikir, an jî, me hevdu li sûke didit. Dem

çû dewran hat, hevalê me, pasporta xwe girt û pereyên wî jî çêbûn. Êdi hewqas li dikanên çek û cilên gerila ne dinêriya. Digot, "serê min di gêjani û xaxên giran de ye. Ez niha dixebitim, ku çawa zarokên xwe binim vira!"

Gelo çî bû?

Di nav de, çend sal derbasbûn; çendeki berê, ez li sûke disa rastê wî hatim. Volvoke-87 model kiribû. Hevalan wî piroz dikir. Min jî wî piroz kir. Min lê pirsî: "Malxîraw tu li ku yî, êdi kes te nabîne? Tu reş jî buyî? Xêr e?"

Stuyê xwe xwarkir, bî aweki belengaz û nerm nerm got;

"Ma ez çî bikim, dixebitim, dixwestim. Çendeki çûm girava Kanaryayê, min piçek tatil kir û bihna xwe berda. Bî rasti ev jî, ne be mirov din dibê!"

Wi hevalên xwe qala kirina vilan dikirîn. Ez rabûm û min xatir jî wan xwest û çûm.

Belê tu dibini, havîn û zivîstana fêrîq nake, heta giravên Kanaryayê jî firîh û mezin e. Çar demdsal bî hev re li Swêdê hene!

M. Nuri Dersimi

DI ŞERÊ RIZGARIYA KURDISTANÊ DE 69 SAL: Serhildana Koçgirê

Serhildana Koçgiriyê, di tekoşina rîzgariya Kurdistanê de cîyekî girîng digire. Pêwîst e li ser vê bûyera ha lêkolîneke fireh çêbibe. Lê mixabîn li ser vê babetê gelek serkani tune ne. Dî derbarê vê serhildanê de lêkolîna herî firek, em dikarin ji pirtûka Dr. Beytar Nuri Dersimi bî navê "Dî Dîroka Kurdistanê de Dêrsim" fêde bistînin. Lê li ser hinek nuxtan mixabîn em nikarin bîbin xwedi malûmatan. Bê guman ev jî dibe kêmasiyek jî bo lêkolîneke weha girîng.

Mîrov dikare bîbêje, ku diroka serhildana Koçgiriyê, jî sala 1918 -an ve destpêdike. Pêwîst e, ku kurtahi be jî, mîrov şertên cîvata kurd û ya Osmanîyan ya wê demê bine ber çavan. Dî nav van şertan de, qerekerê tevgera kurd bîwezîne û li gor wê demê şîrove bike.

Wek têt zanin, Imperetoriya Osmani, 600 sal li ser hukum ma. Bî peymanî Monrosê ku di sala 30.10.1918-an de pêk hat; dewleta Osmani qebûl kir ku dê ew hêzên xwe yê çêkdar (ordiya xwe) belav bike. Bî vê rewşa nû ve, gelên din yê ku di bin hukuma wan de mabûn; êdî bî serê xwe û çarenûsiya xwe ve diman. Dîroka serhildana Koçgiriyê rastê vê pêvajoyê tê. Her çiqas raste rast nebe jî, mîrov dikare bî hêsani bîbêje ku destpêkirîna hezîriya vî serhildanê, jî damezrandîna tevgera siyasî û netewîya kurd "Kurdistan Teali Cemiyetî" tê. Dî derbarê "Kurdistan Teali Cemiyetî" de nivîskarê tirk Tarîk Zafer Tunaya di pirtûka xwe ya bî navê "Lî Tirkîyê Partiyên Siyasî" de weha dibêje:

"Lê Kurdistan Teali Cemiyetî, di nav mutarekê de û di dema ku dewleta Osmani ketibû ber taya mîrînê de saz-bûbû û jî prensîbên Wilson

fêde stendibû. Sedi sed li ser armancê siyasî saz bûbû. Kurdan wek netewekî qebûl kiribû."

Jî bil ku dewleta Osmani, di şerê cihanê yê yekemîn de têk çûbû, jî seltênata xwe ya 600 salî bûbû û ketibû ber "taya bîrinê", paşayên Osmani, li hevdu kombûn û di nav çarçoveke nû de jî bo helkîrîna û çareserkîrîna gelên dewleta xwe, dest bî xebata xwe kirin. Dî nav wan qumandaran de rola herî girîng, M. Kemal Atatürk girt. M. Kemal bî sîfeta mîfetîşiyê ordiya sêyemîn û bî destûra Sultan Abdulmecîd, derbasê Samsunê bû. Paşê kongra Erzuromê pêk ani. Bî Pêkanîna kongrên Erzurum û Sêwasê, Kemal bî tevayî nebe jî, di hinek hereman de piştgirîya kurdan stend û xwe wek nûnerê kurdan jî da elankîrîn. M. Kemal di vî karûbarê xwe de, bî slogana "bratiya gelên musulman" û li hember dagerkîrîna "kafirîna" parastî-

na sultan û qewtandîna "dîjîmînen kafîr" jî welat hereke kir û di vê politîka xwe de serfiraz jî bû.

Dî demeke weha de, li Stenbolê cîvîna Kurdistan Teali Cemiyetî çêbû. Dî cîvînê de, cîwan û xwendevanên kurd, li ser xebata hezîrkîrîna serxwebûna Kurdistanê û qewtandîna dijîmînan jî Kurdistanê rawestan. Lê di cîvînê de dubendî çêbû. Serokê Kurdistan Teali Cemiyetî Seîd Abdulqadir (ku ew bî xwe serokê Şurayê — danîştay — bû jî) di cîvînê de weha digot:

-Dî vê demê de rewşa tirkîkan xîrav e, di rewşeke weha de nabe ku em derbe li tirkîkan bixînin. Ev jî şan û şerefa kurdîyê re çewt dikeve. Niha pêwîst e, ku em alîkariya tirkîkan bikin. (Dr. Beytar Nuri Dersimi, Dî diroka Kurdistanê de Dêrsim rûpel 120)

Wek têt ditîn ku jî bo hezîriya şerê rîzgariya Kurdistanê,

Dumahîk rû 13